

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Janita Hernesniemi

Laura Hurjanen

SADUTUS TÄÄLLÄ JA MUUALLA

Sosiaaliala
2010

TIIVISTELMÄ

Tekijät	Janita Hernesniemi, Laura Hurjanen
Opinnäytetyön nimi	Sadutus täällä ja muualla
Vuosi	2010
Kieli	suomi
Sivumäärä	61+4 liitettä
Ohjaaja	Ahti Nyman

Opinnäytetyömme tutkimusongelmana on sadutusmenetelmä ja sen käyttäminen vuorovaikutussuhteiden luomisessa varhaiskasvatuksessa Suomessa ja Kanadassa. Ongelman selvittämiseksi tutkitaan Suomen ja Kanadan päiväkotien käytäntöjä käyttää sadutusta varhaiskasvatuksessa.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys on suuntautunut sadutuksen teoriaan. Keskeisimpinä käsitteinä työssämme ovat sadutus, varhaiskasvatus, kulttuuri sekä varhaiskasvatuskulttuuri. Tutkimus toteutettiin tarkkailemalla ja dokumentoimalla sadutusmenetelmää Suomessa ja Kanadassa. Lisäksi tutkimukseen sisältyi yleinen havainnointi päiväkotiyhteisöistä sekä haastatteluja.

Tutkimuksesta kävi ilmi, että Kanadassa ei ole suomalaista vastaavaa story crafting -menetelmää vaan siellä käytetään myös Suomessa käytössä olevaa story telling -menetelmää. Vaikka menetelmissä oli eroavaisuuksia, niillä on keskeinen vaikutus vuorovaikutussuhteiden luomiseen. Suomalainen sadutusmenetelmä pureutuu enemmän vuorovaikutussuhteen luomiseen, ylläpitämiseen ja korjaamiseen kuin Kanadassa käytettävä menetelmä.

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Sosiaalialan koulutusohjelma

ABSTRACT

Authors	Janita Hernesniemi, Laura Hurjanen
Title	Story Crafting
Year	2010
Language	Finnish
Pages	61+4 Appendices
Name of Supervisor	Ahti Nyman

The research problem of our thesis is story crafting method in Finland and Canada, and how to use the method in creating interaction and relationships in early childhood education. To solve the problem, different practices used in story crafting in Finnish and Canadian kindergartens are being studied.

The theoretical frame includes a review on the theory of story crafting. The central concepts are story crafting, early childhood education, culture and the concept of early childhood education. The research was accomplished by observing and documenting the story crafting method in Finland and Canada. The research also included interviews and observation in kindergarten surroundings.

The research showed that in Canada they do not use a story crafting method that would equal to the one being used in Finland but instead they use another method, story telling, that is also being used in Finland. Although there are differences between the methods, both methods have a vital effect on creating interaction and relationships. The Finnish story crafting method focuses more on creating and maintaining the interaction than the method being used in Canada.

Keywords	Story crafting, early childhood education, culture, the concept of early childhood education, interaction
----------	---

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	7
2 KULTTUURIT	9
2.1 Suomalainen kulttuuri.....	9
2.2 Kanadan kulttuuri	10
2.3 Suomalaiset siirtolaiset Kanadassa	11
3 VARHAISKASVATUS.....	13
3.1 Varhaiskasvatuspalvelut Suomessa	13
3.2 Varhaiskasvatuspalvelut Kanadassa	14
4 SADUTUSTEORIAA.....	18
4.1 Kieli vuorovaikutuksen osana	18
4.2 Vuorovaikutus	20
4.3 Eettisyys osana lapsen kuulemista.....	22
4.4 Satujen merkitys lapsen kehitykselle.....	24
5 SADUTUS	26
5.1 Sadutus lyhyesti.....	26
5.2 Sadutussanastoa	26
5.3 Sadutuksen lähtökohdat	28
5.4 Sadutustapahtuma	29
5.5 Sadutus ennen ja nyt	30
5.6 Sadutusdokumentointi	31
5.7 Sadutuksen hyödyt.....	32
5.8 Leikki ja saduttaminen.....	33
6 TUTKIMUKSEN TAUSTA, TUTKIMUSONGELMA JA TUTKIMUKSEN TARKOITUS	35
6.1 Tutkimuksen tausta.....	35
6.2 Taustatiedot vastaajista.....	35
6.3 Tutkimusongelma	37
6.4 Tutkimuksen tarkoitus	37
7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	38

7.1 Tutkimustehtävä	38
7.2 Tutkimusmenetelmä	39
7.3 Tutkimuksen kohderyhmä	39
7.4 Tutkimusaineiston kerääminen.....	40
7.4.1 Sadutus suomalaisessa päiväkodissa.....	40
7.4.2 Sadutus kanadalaisessa päiväkodissa.....	41
7.5 Tutkimusaineiston käsittely	42
7.6 Tutkimuksen luotettavuus.....	42
8 TUTKIMUSTULOKSET	44
8.1 Sadutus päiväkodeissa	44
8.2 Vuorovaikutussuhteiden luominen sadutustilanteissa	45
8.2.1 Olemassa olevien vuorovaikutussuhteiden vaikutus sadutukseen .	45
8.2.2 Sadutustilanteessa syntyvien vuorovaikutusilmiöiden vaikutus sadutukseen	47
8.2.3 Ikätason vaikutus vuorovaikutukseen sadutustilanteessa	50
8.3 Vuorovaikutukseen vaikuttavat tekijät saduttajan näkökulmasta.....	51
8.4 Sadutuksen käyttö Kanadassa opetustuokion jälkeen.....	54
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	55
10 POHDINTA	57
LÄHTEET.....	59

LIITELUETTELO

Liite 1 Tutkimuslupa-anomus Vaasa

Liite 2 Tutkimuslupa-anomus Iittala

Liite 3 Tutkimuslupa-anomus Kanada

Liite 4 Tutkimuslupa-anomus vanhemmille

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme Sadutus täällä ja muualla kertoo sadutusmenetelmän käyttämisestä Suomessa Iittalassa päiväkotit Peukaloisessa ja Palosaaren päiväkodissa Vaasassa sekä Walden Day Care Centerissä Kanadassa. Sadutus on menetelmä, jonka tarkoituksena on aidon vuorovaikutuksen luominen saduttajan ja sadutettavan välillä. Tutkimuksissa on osoitettu puutteita erityisesti varhaisessa vuorovaikutuksessa. Halusimme tutkia menetelmää, jolla vuorovaikutussuhteita pystytään kehittämään ja lisäämään. Sadutusta menetelmänä ja sen sisältöjen tuottamia tuloksia on tutkittu. Emme kuitenkaan löytäneet vastaavaa vertailevaa tutkimusta sadutuksesta kahden eri kulttuurin ja maan välillä, joten tartuimme haasteeseen.

Tutkimuksessamme keskityimme erityisesti varhaiskasvatuksessa tapahtuvaan vuorovaikutukseen sadutuksen välityksellä, koska molempien opinnäytetyön tekijöiden tavoitteena on saada lastentarhanopettajan pätevyys. Mielenkiinto erilaisten kulttuurien välisiin eroihin antoi pohjan vertailevalle tutkimukselle kahden eri maan välillä.

Työmme teoriaosuudessa pääpaino on sadutukseen liittyvässä teoriassa. Perehdyimme sadutukseen erityisesti vuorovaikutuksellisesta näkökulmasta. Tutkimme myös vuorovaikutuksen kehitystä kielen, satujen sekä tarinoiden näkökulmasta. Tärkeä osa vertailua on myös tuntee molempien maiden kulttuureja. Näin ollen käsittelemme työssämme myös sekä suomalaista että kanadalaista kulttuuria sekä molempien maiden varhaiskasvatuskulttuureja.

Toteutimme tutkimuksen keräämällä aineistoa kahdesta eri päiväkodista Suomessa, sekä yhdestä päiväkodista Kanadassa tallentamalla sadutustilanteet videolle. Lisäksi haastattelimme päiväkodin johtajaa ja havainnoimme varhaiskasvatusympäristöjä sekä Suomessa että Kanadassa. Tarkoituksenamme oli nimenomaan tutkia sadutuskäytäntöä eri kulttuureissa, eikä satujen merkityksellisyyttä, pituutta tai sisältöjä.

Tutkimuksen monivaiheisuuden vuoksi aloitimme aineiston keräämisen keväällä 2010 suuntaavan harjoittelujaksomme yhteydessä. Toteutimme aineiston keräämisen luontevana osana harjoittelua. Oltiin käyttäneet harjoittelujakson aikana sadutusmenetelmää ilman tutkimustammekin, sillä se on molemmissa suomalaisissa päiväkodeissa käytössä. Aineiston keräämisen Kanadasta toteutimme kesäkuussa 2010 matkustamalla Kanadaan. Opinnäytetyön kirjoittamisen ja tulosten analysoinnin teimme syksyllä 2010.

”Olipa kerran leijona, hän lähti seikkailemaan. Sitten hän löysi ystävän. Hänen ystäväkin lähti leikkimään. Ne lähtivät metsään leikkimään. Ne leikkivät piilosta. Ei muuta.” Tyttö, 6 vuotta.

Opinnäytetyön tekeminen kokonaisuudessaan oli antoisa ja opettavainen. Saimme työstämme uutta pontta tulevaisuuteen, ja tulemme varmasti käyttämään sadutusta tulevissa työtehtävissämme.

2 KULTTUURIT

Kulttuuri koostuu kaikesta siitä, mitä sen jäsenten on tiedettävä ja mihin heidän on nojaututtava voidakseen toimia hyväksyttävällä tavalla yhteisössä. Jäsenet osaavat siis kulttuurissa olevat sosiaaliset käytännöt. (Lahikainen & Pirttilä-Backman 2001, 17.)

2.1 Suomalainen kulttuuri

Suomi on maantieteellisesti pieni maa kartalla, mutta se tunnetaan miltei kaikkialla. Päälimmäinen Suomi-kuva koostuu ihmisistä ja tuotteista, niistä jotka menestyvät maailmalla. Näitä ovat esimerkiksi Häkkinen, Räikkönen, Sibelius, Nokia ja Marimekko. Suomi ei ole tullut tunnetuksi maailmalla maana ja kulttuurina vaan tuotteillaan. (The Daily Ape Show: Anti Mobile Phone, 2010.)

Kaikissa maissa ja kulttuureissa on niihin kuuluvia omia käyttäytymissäntöjä ja tapoja. Nämä voivat vaihdella myös maan sisällä suuresti, mutta useimmiten saman kulttuurin edustajat kuitenkin tietävät oman kulttuurinsa käyttäytymistavat ja käyttäytyvät niiden tapojen mukaisesti. (Niiranen & Nupponen, 2001.)

Suomalaisia pidetään usein hiljaisina, ujoina ja työtä tekevänä kansana. Suurin osa suomalaisista vanhemmista käy kodin ulkopuolella töissä, ja suurin osa lapsista on kunnallisessa päivähoidossa. Suomalaisille kuuluu useita tapoja ja käyttäytymissäntöjä, joissa suomalaiset pärjäävät hyvin. Yleisesti ottaen suomalaiset tietävät mitä tehdä ja miten. Nämä käyttäytymissäännöt ovat murroksen parissa yhä monikulttuuristuvamman yhteiskunnan muutoksessa. Joitakin sääntöjä ja tapoja näin ollen on syytä tarkastella uusien, kultturellisia tapoja huomioivien silmälasien lävitse. (Kämäräinen 2005, 11.)

Suomalaisia ei pidetä kovinkaan keskustelevana ja vuorovaikutuksellisenä kansana. Mitä vieraampi ihminen, sitä heikommin keskustelua syntyy. Suomalaiset pitävät yksityisyyden kunnioittamisesta, esimerkiksi junassa tai kaupassa halutaan ihmiselle antaa omaa tilaa, eikä häiritä suotta rupatteleamalla. Suomalaiset eivät kuitenkaan pahastu, mikäli joku jostain syystä haluaa aloittaa

keskustelun. Tilanteesta riippuen esimerkiksi pääsykoepaikalla juttua varmasti riittää täysin ventovieraiden ihmistenkin kanssa.

Suomalaisten keskustelu etenee usein rauhallisella ja maltillisella tempolla. Liialliselta kiireeltä vältytään. Keskustelun molemmille osapuolille annetaan aikaa sanoa oma asiansa. Keskeyttäminen tai päälle puhuminen eivät kuulu suomalaisiin tapoihin. Suomalaiset puhuvat yleensä, kun heillä on jotain asiaa. Suomalaisille ei ole kehittynyt niin sanottua small talk -kulttuuria. Toisaalta voidaan ajatella, että suomalaisten small talk -kulttuuri perustuu juuri hiljaisuuden ja rauhallisuuden ylläpitämiseen keskusteluissa. Suomalainen vaatimattomuus on turhaa, etenkin vuorovaikutustilanteissa. Suomalaisten tulisi pikemminkin keskittyä niihin voimavaroihin, joita heillä on vähättelemisen sijaan. (Kämäräinen 2005, 52–57.)

Suomi on korkean koulutuksen maa. Suomi on saavuttanutkin useissa kansainvälisissä tutkimuksissa korkeimpia sijoja. Koulujärjestelmä takaa ilmaisen peruskoulutuksen kaikille lapsille. Koulutuspolku johtaa usein lukion kautta korkeakouluihin, mutta myös ammatillisella tutkinnolla on merkitystä suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Käytännön ammatteihinkin vaaditaan usein koulutus. Tämän saa opiskelemalla tai suorittamalla esimerkiksi näyttöön perustuvan tutkinnon. Suomi tunnetaan myös hyvän elämänlaadun ja laadukkaan terveyden- ja sosiaalihuollon puolestapuhujana ja edelläkävijänä. Suomalaisille itsestään selvä terveydenhuolto takaa tasa-arvoisen ja kattavan huolenpidon kaikille suomalaisille. Monipuolinen ja kattava sosiaalihuollon palvelujärjestelmä pyrkii toimillaan auttamaan vähäosaisia. Huolimatta suomalaisen sosiaalihuollon saamasta kritiikistä se on vertaansa vailla kansainvälisissä vertailuissa. Muuttuvan yhteiskunnan puitteissa sen puutoskohtiin ollaan tekemässä konkreettisia ratkaisuja etenkin lainsäädännön puolelta. (The Daily Ape Show: Superior Education 2010; Niskakangas 2010; PISA 2010.)

2.2 Kanadan kulttuuri

Tyypillisimmät stereotypiat kanadalaisista kertovat heidän olevan perusluonteeltaan tylsiä ihmisiä, jotka asuvat ikuisen jään ja lumen maassa jääkarhujen ja punatakkisten miesten ympäröimänä. Useimmat kanadalaiset

stereotyyppit ovat positiivisia ja korostavat joko maan kaunista maisemaa tai ihmisten takapajuisuutta ja konservatiivisuutta. Kanadalaiset ovat kuitenkin saavuttaneet myös kansainvälistä mainetta rakentavina kompromissintekijöinä, varsinkin neuvottelijoina ja rauhantekijöinä. Tämä korostuu etenkin heidän kyvyissään nähdä tilanteen kaikki puolet. (Cheng & Barlas 1992, 49.)

Kanadan monikulttuurisuuden juuret ovat siinä, että nykyisen Kanadan alueella on aina asunut usean eri kulttuurin kansoja ja ihmisiä. Yleisesti Yhdysvalloista puhutaan kansojen ”sulatusuunina”, kun taas Kanadaa pidetään kansojen ”mosaiikkina”. Kanadalaisuus itsessään mielletään monimutkaiseksi kansallisuudeksi, sillä käsitys siitä viittaa useisiin erilaisiin kollektiivi-identiteetteihin, kuten brittiläiseen, ranskalaiseen ja intiaanien Kanadaan. Lisäksi kanadalaisuus sitoutuu kulttuurillisesti ja historiallisesti erilaisiin maantieteellisiin alueisiin, kuten preeroiden, vuoristojen, erämaiden sekä kaupunkialueiden Kanadaan. (Sintonen 1999, 14; Henriksson 2006, 275.)

Erilaisissa kansantuotetilastoissa ja ”onnellisuusluokituksissa” Kanada on jatkuvasti kärkipaikoilla. Huolimatta monikulttuurisuudestaan se on valtiokäsitykseltään eurooppalainen tai euroamerikkalainen valtio, toisin sanoen länsimaa. Kanadaa ja Suomea verrataan silloin tällöin toisiinsa, sillä maiden väliltä löytyy samankaltaisuuksia ankaran talven ja runsaan lumen lisäksi. Molemmat ovat asukastiheydeltään pieniä valtioita, joissa metsät peittävät suuria alueita ja metsäteollisuus on tärkeimpiä elinkeinoja. Tietoliikenneyhteyksiltään ne kuuluvat maailman johtomaihin. Molempien maiden naapurina on myös niitä itseään paljon suurempi ja vaikutusvaltaisempi valtio, Kanadalla Yhdysvallat ja Suomella Venäjä. (Henriksson 2006, 339–340.)

2.3 Suomalaiset siirtolaiset Kanadassa

Suomalaisten ensimmäinen asuinpaikka Kanadassa oli Uusi Suomi eli New Finland Saskatchewanissa jo vuonna 1887. Asutus laajeni, kun suomalaisia asukkaita alettiin houkuttaa Yhdysvaltain Minnesotasta ja Dakotoista. Lisää suomalaisia tuli Kanadaan 1900-luvun alussa, kun he etsivät uusia asuinpaikkoja

Minnesotaa pohjoisemmasta. Myös etnisesti kirjavassa Winnipegissä on suomalaisasutusta. (Henriksson 2006, 285–286.)

Suomalaisten siirtolaisuus Kanadaan oli huipussaan vuosina 1921–1931, jolloin 4000–5000 suomalaista muutti vuosittain. Suomalaissiirtolaisuus heikkeni voimakkaasti 1930-luvulla mutta vilkastui jälleen toisen maailmansodan jälkeen. 1950-luvulla jopa 20 000 suomalaista muutti Kanadaan. Sen jälkeen määrä on vähentynyt, ja nykyään Suomesta tehdään vain muutamia siirtolaisuusanomuksia. (Henriksson 2006, 285–286.)

Kanadassa asuvia ”suomensukuisia” on nykyään noin 120 000. Väen sulautuessa yhä enemmän kanadalaiseen väestöön on sosialistien ja muiden välinen eripuraisuus laantunut. Vanhoista riidoista on jonkin verran näkyvissä suomalaisten yhdistyksiä, vaikka suurin osa raittiusliikkeistä ja osuuskaupoista on lakannut toimimasta tai liittynyt muihin järjestöihin. Vaikka pääosa suomalaisista tunnustaa luterilaista uskoa, heidän seurakuntansa kuuluvat kolmeen eri luterilaiseen kirkkokuntaan. Suomenkieliset sanomalehdet ovat myös lukijakunnan vähetessä vähitellen lopettaneet toimintansa. Vuonna 1931 Torontossa perustettu Vapaa Sana ilmestyy kuitenkin edelleen. (Henriksson 2006, 285–286.)

Thunder Bay on suomalaisperäisten kanadalaisten keskus, jossa voi nähdä myös kauppojen suomenkielisiä mainoksia. Suomen kieltä voi kuulla myös Sault Ste. Mariessa, Timminsissä ja Sudburyssa, joissa metsä- ja kaivosyhtiöt työllistivät suomalaisia siirtolaisia. Tutkimuksemme toteutimme Sudburyn Waldenissa, jossa asuu suomalaisten siirtolaisten jälkeläisiä. Suomalaisuus näkyy esimerkiksi tienviitoissa (Niemi Road) ja kaupoissa (Leinala’s Bakery – Scandinavian Foods). Lisäksi Vancouverissa ja Torontossa on pienet suomalaisyhteisöt. (Henriksson 2006, 285–286.)

3 VARHAISKASVATUS

”Varhaiskasvatus on pienten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista” (STAKES, 2005).

Varhaiskasvatuspalvelut, joita kunnat ja yksityiset tahot tuottavat, ovat yhteiskunnan järjestämiä, valvomia ja tukemia. Nämä palvelut koostuvat hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuuksista. Ne ovat suunnitelmallisen ja tavoitteellisen vuorovaikutuksen muodostamia yhteistoiminnallisia kokonaisuuksia, joissa on myös huomioitu lapsen omaehtoinen leikki. Varhaiskasvatuskulttuuri muodostuu niistä varhaiskasvatuksen osa-alueista, jotka ovat sosiaalisten käytäntöjen kautta varhaiskasvatukseen osallistuville osapuolille tuttuja. Varhaiskasvatuskulttuuri rajaa kulttuurin toimintatavat varhaiskasvatuksen alueelle. (STAKES 2005, 11.)

3.1 Varhaiskasvatuspalvelut Suomessa

Suomalaisen varhaiskasvatuksen arvopohja perustuu pääosin keskeisiin kansainvälisiin lapsen oikeuksia määritteleviin sopimuksiin ja kansallisiin säädöksiin. Lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen arvoista keskeisin ja tärkein on lapsen ihmisarvo. Tähän perusarvoon liittyneenä sopimus kattaa neljä yleisperiaatetta: syrjintäkielto ja lasten tasa-arvoisen kohtelun vaatimus, lapsen etu, lapsen oikeus elämään ja täysipainoiseen kehittymiseen sekä lapsen mielipiteen huomioon ottaminen. (STAKES 2005, 12.)

Konkreettisimmin erilaisista säännöksistä ja oikeussäätelystä ja asiakirjoista pystyy tulkitsemaan, että lapsen oikeuksia ovat lapsen oikeus turvallisiin ihmissuhteisiin, oikeus turvattuun kasvuun, kehittymiseen ja oppimiseen, oikeus turvattuun ja terveelliseen ympäristöön, jossa on myös mahdollisuus leikkiä sekä toimia monipuolisesti sekä oikeus tulla ymmärretyksi ja kuulluksi ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti ja lisäksi oikeus saada tarvitsemaansa erityistä tukea ja oikeus omaan kulttuuriin, äidinkieleen ja uskontoon tai katsomukseensa. (STAKES 2005, 12.)

Varhaiskasvatus näkyy suomalaisessa yhteiskunnassa selvimmin kunnallisena päivähoitona. Tämän päivähoiton tavoitteena on tukea päivähoitossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävissä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä. Tästä puhutaan myös kasvatuskumppanuutena. Kasvatuskumppanuudessa keskeistä on se, että lapsi nähdään osana perheyhteisöä. Kun perhe voi hyvin, lapsi voi hyvin. Tätä edesautetaan yhteisillä toimilla lapsen, perheen ja päiväkodin välillä. Lisäksi lasta tulee edistää tämän fyysisten, sosiaalisten sekä tunne-elämän alueilla. Myös lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvua tulisi tukea. (L 36/1973 § 2a; Tast, 2003.)

*”Kunnan on huolehdittava siitä, että lasten päivähoitoa on saatavissa kunnan järjestämänä tai valvomana siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää”
(L 36/1973 11 §).*

Subjektiiivinen päivähoito-oikeus tarkoittaa sitä, että jokaisella alle kouluikäisellä lapsella on oikeus kokopäiväiseen tai kokoviikkoiseen päivähoitoon vanhempien pitämien vanhempainlomien jälkeen. Subjektiiivinen oikeus on jokaisella lapsella huolimatta siitä, ovatko lapsen vanhemmat kotona vai töissä.

3.2 Varhaiskasvatuspalvelut Kanadassa

Kanadassa on kahdenlaista päivähoitoa: toimiluvallista eli virallista sekä epävirallista. Epävirallista päivähoitoa voivat tuottaa sukulaiset, ystävät, naapurit tai lastenhoitajat. Tämä päivähoiton muoto ei ole lain säätelemää. Virallinen päivähoito on lain säätelemää, ja sen tulee täyttää tietyt lain säätelemät päivähoiton standardit. Se on Ministry of Children and Youth Services'n tarkastamaa ja valvomaa päivähoitoa. Näillä valvontatoimilla pyritään takaamaan terveellinen ja turvallinen kasvuympäristö lapsille. (Coffey 2010.)

Virallinen päivähoito tuottaa myös ohjelmia, joilla tuetaan lasten varhaista oppimista ja terveellistä kehitystä. Näillä ohjelmilla taataan lasten koulukypsyyttä. Se sisältää päivähoitokeskuksia, leikkikouluja, laajennettua päivähoitoa sekä

aamu- ja iltapäivätoimintaa. Tällä hetkellä lapset menevät kouluun jo nelivuotiaina. Aamu- ja iltapäivätoiminnan ajan he kuuluvat päivähoiton alaisuuteen, koulupäivä on koulutoimen alla. Aamu- ja iltapäivätoimintaa toteutetaan koulujen, kirkkojen, erilaisten yhteisöjen tai julkisten rakennusten tiloissa. Sitä voi olla myös yksityiskodeissa, jos toiminta on rekisteröity yksityiskotihoitotoiminnaksi. Rekisteröity yksityiskotihoitotoiminta on myös valvottua ja tuettua toimintaa.. (Coffey 2010.)

Walden Day Care Center (WDCC), jossa kävimme tutustumassa, koostuu sekä koulurakennuksissa olevista aamu- ja iltapäivätoiminnasta että itse päiväkodin rakennuksessa toimivasta päivähoitosta. Yhteensä WDCC tarjoaa 340 lapselle luvallisen hoitopaikan. Itse päiväkodissa on lupa 177 lapselle. Työntekijöiden määritelty koulutus tulee olla Early Childhood Educators Registered, vapaasti suomennettuna rekisteröityjä varhaislapsuuden kasvattajia. Fyysinen varhaiskasvatusympäristö on pyritty rakentamaan lapsiystävälliseksi ja turvalliseksi. Päivärytmi on samantyylinen kuin suomalaisessa päiväkodissa. Joissain asioissa Suomi on edellä lastenhoitopalveluissa, toisissa asioissa taas Kanadasta voitaisiin ottaa Suomeen mallia. Esimerkiksi turvallisuuteen ja dokumentointiin apuvälineeksi Kanadassa on kehitelty turvanumero, joka on jokaisen lapsen henkilökohtainen. Tuodessaan lasta päivähoitoon vanhempi tai muu saattaja näppäilee tietokoneelle tämän numeron. Tällöin järjestelmä rekisteröi, että lapsi on saapunut päivähoitoon. Poistuttaessa hoidosta numero näppäillään jälleen tietokoneeseen, ja nämä tiedot menevät suoraan tilastointiin. (Coffey 2010.)

Päällisin puolin sekä Suomen että Kanadan varhaiskasvatusyhteisöt näyttävät samankaltaisilta. Hyvät ja huonot puolet löytävät paikkansa sekä Atlantin tällä että toisella puolella. Sanomattakin on selvää, että molemmilla on toisistaan opittavaa. Sekä Suomessa että Kanadassa on kunnallinen lasten päivähoito tarkoin säädeltyä, määriteltyä sekä valvottua. Erilaisin toimenpitein pyritään takaamaan kaikille lapsille tasapuolinen, lasta kunnioittava sekä lapsen tarpeita vastaava päivähoito.

Walden Day Care Centerissä tekemämme haastattelun sekä havainnoinnin perusteella näkyvin eroavaisuus löytyy nimenomaan fyysisestä

varhaiskasvatusympäristöstä. Lapsiryhmät koostuivat noin 30–40 lapsesta, hoitajia suhteessa runsaaseen lapsimäärään oli vähän eli noin kolmesta viiteen. Suomessa vastaavan kokoiseen päiväkotiryhmään tarvittaisiin vähintään seitsemän hoitajaa. Havainnointimme perustuu alle 3-vuotiaiden lasten ryhmään.

Suomessa päiväkotiryhmässä toimii eri nimikkeillä ja koulutustaustalla toimivia henkilöitä kuten lastentarhanopettajia, lastenhoitajia ja sosionomeja. Näkyvänä osana päiväkotiyhteisöä ovat myös keittiötyöntekijät, siivoojat ja muut fyysistä ympäristöä huoltavat toimihenkilöt. Kanadassa kasvattajat koostuvat yhden tutkintonimikkeen omaavista henkilöistä.

Lapsi on lapsi, on hän suomalainen tai kanadalainen. Lapsuutta vaalitaan kuitenkin eri tavalla, johtuen koulutusjärjestelmästä. Kanadassa lapsi aloittaa koulun hyvin varhaisessa vaiheessa jo 4-vuotiaana. Parhaillaan Kanadassa ollaan siirtymässä siihen, että lapsi aloittaisi koulun jo 3-vuotiaana. Suomen koulujärjestelmä vaalii siis lapsuutta pidempään. Suomessa koulu aloitetaan esikoululla 6-vuotiaana. Esikoulu toimii usein kuitenkin vielä päiväkodin yhteydessä. Tämä mahdollistaa lapselle fyysisesti ja henkisesti turvatuun, lapsuutta edistävään kasvuympäristön pidempään. Kanadassa niin sanottuun esikouluun mennään koulurakennukseen, pois päiväkodin ympäristöstä. Esikoulu on jo hyvin kouluomaista, vaikka leikkiä ja lapselle tyypillistä toimintaa on paljon. Esimerkiksi numeroiden ja kirjaimien harjoittelu aloitetaan jo 4-vuotiaana. Suomessa kirjaimet ja numerot tehdään tutuiksi vasta esikoulussa, kuuden vuoden iässä. (Coffey 2010.)

Taulukko 1.

Taulukossa on kiteytettynä varhaiskasvatusjärjestelmien eroavaisuudet.

	SUOMI	KANADA
päivähoito	kunnallinen ja yksityinen	laillistettu ja ei-laillistettu (yksityinen)
koulutusjärjestelmä	esikoulu, peruskoulu	junior pre-school, senior pre-school (kaksiportainen esikoulu), luokat 1-12
esikoulu	6-vuotiaana	junior pre-school 4-vuotiaana
aamu- ja iltapäivätoiminta	erillinen palvelu	päivähoidon alainen
työntekijät	lastentarhanopettaja, lastenhoitaja	Early Childhood Educators Registered, vapaasti suomennettuna rekisteröityjä varhaislapsuuden kasvattajia

4 SADUTUSTEORIAA

Sadutusteoria käsittää aihealueet kielen kehityksestä varsinaiseen sadutukseen. Kieli vuorovaikutuksen osana -kappale tarkastelee kielen vaikutusta ajattelun, vuorovaikutuksen ja kerronnallisen kulttuurin kautta ja miten nämä vaikuttavat lapsen persoonallisuuteen. Satujen merkitys -kappale johdattelee sadutuksen ytimeen, se antaa merkitystä sadutuksen hyödyllisyydelle. Sadutus-kappale on koottu nimenomaan antamaan kuvaus sadutuksesta menetelmänä sekä sen käyttämisestä, historiasta tähän päivään sekä sen hyödyistä.

4.1 Kieli vuorovaikutuksen osana

Kieli on väline, jonka avulla ajattelemme, ilmaisemme tunteita ja olemme vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Kyky tunnistaa puheäänäitä alkaa kehittyä jo sikiöaikana, sillä odottavan äidin kohtuun kantautuu ympäristön ääniä. Vauvan kieli kehittyä jatkuvassa vuorovaikutuksessa aikuisen kanssa. Mikäli vuorovaikutuksessa on ongelmia, lapsen normaalin kehityksen kannalta näihin ongelmiin tulisi puuttua ajoissa. (Anttila, Eronen, Kallio, Kanninen, Kauppinen, Paavilainen & Salo 2005, 48; Karjalainen & Kukkonen 2007, 23.)

Lapsi on heti syntymästään asti riippuvainen aikuisen läsnäolosta. Daniel Stern on erityisesti tutkinut varhaista vuorovaikutusta, ja hänen mukaansa lapsen kehittymiselle on tärkeää, että vanhempi huomaa lapsen tarpeet riittävän ajoissa ja vastaa niihin oikealla tavalla. Näin ollen lapsi oppii vuorovaikutukselliseen kulttuuriin, jossa hänelläkin on oma paikkansa. Lapsi pystyy eleillään ja toimillaan säätelemään omaa elämäänsä jo hyvin varhaisessa vaiheessa. Lapsen persoonallisuutta pystyy näin ollen kehittämään ja erityisesti vahvistamaan vuorovaikutuksellisella kommunikoinnilla. (Anttila ym. 2005, 56.)

Ilman vuorovaikutusta lapsi ei opi säätelemään itseään kulttuuriin sopivalla tavalla. Tästä esimerkkinä ovat tarinat niin sanotuista vanhempiensa hylkäämistä susilapsista, jotka elivät varhaislapsuutensa vailla ihmiskontakteja. Metsissä he elivät jonkin eläimen kuten suden, karhun, lampaan tai leopardin kasvattamana. Eläimet suojelivat lapsia ja opettivat heille tarpeelliset taidot selviytyä hengissä

metsässä. Ihmisten löydettyä heidät ja palautettuaan sivilisaation pariin, lapset eivät eläneet kauaa. Lapsille ei ollut kehittynyt kieltä ihmisten kanssa tarvittavaan kommunikointiin, eivätkä he olleet kiinnostuneita muista ihmisistä. Heillä ei myöskään ollut opittua tapaa kävellä kahdella jalalla, vaan he kulkivat nelinkontin kuten kasvattajansa. Näistä lapsista tehdyt havainnot viittaavat varhaisen vuorovaikutuksen tärkeyteen ihmisen kehityksessä. (Dunderfelt 1999, 62; Helkama, Liebkind & Myllyniemi 2007, 81–82.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa todetaan, että kieli on tuki lapsen ajattelutoimintojen kehitykselle ja kommunikaation kehitykselle eri merkitysten välittäjänä. Kielellä on suuri merkitys lapsen havaintojen ja asioiden merkityssuhteiden ymmärtämiseen. Kieli välittää merkityksiä ja on tukena ajattelun ja kommunikaation kehitykselle. Kielen avulla lapselle rakentuu käsitys maailmasta. Ajattelua pidetään ihmisen tiedonkäsittelyn korkeimpana muotona, sillä sen ajatellaan erottavan ihmiset elämästä. Ajattelu on osaksi tiedostamatonta ja automaattista. Se auttaa meitä selviytymään päivittäisistä askareista. (Kalakoski, Kallio, Laarni, Oksala, Paavilainen & Penttilä 2002, 128; Karjalainen & Kukkonen 2007, 23.)

Puheen kehittyminen lisää lapsen mahdollisuuksia tuoda esiin omat ajatuksensa, tahtonsa ja toiveensa. Ajattelun kehittyminen liittyy kielen, minuuden ja sosiaalisten taitojen kehitykseen. Sosiaaliset taidot tarkoittavat myönteiseen vuorovaikutukseen johtavaa toimintaa. Näitä taitoja ovat esimerkiksi kyky kommunikoida selkeästi, valmius yhteistoimintaan, taito asettua toisen asemaan sekä kyky liittyä uusiin ryhmiin ja hankkia ystäviä. Ajattelun avulla ihminen pystyy siirtymään sekä menneisyyteen että tulevaisuuteen. Näin ollen ajattelu on myös osana ihmisen ongelmienratkaisua sekä päätöksentekoa. Työkaluina ajattelun siirtämiseen käytetään havaintoja, muistitietoa, mielikuvia, sanoja sekä käsitteitä. Näistä muodostuu kommunikaatioon tarvittavat toiminnot kuten puhe, eleet, ilmeet sekä kirjoittaminen. (Himberg ym. 2003, 103; Kalakoski ym. 2002, 152; STAKES 2005, 19; Karjalainen & Kukkonen 2007, 23.)

Ilman kieltä ihminen ei kykene vuorovaikutukselliseen kommunikaatioon. Vuorovaikutuksella on tärkeä rooli kielen kehityksessä, puhe mahdollistaa vuorovaikutuksen muiden kanssa, ja yhdessä ne tukevat toinen toisiaan. Kielen avulla lapset muokkaavat leikkiensä tarkoitusta, kuvailevat sen etenemistä ja säätelevät suhteitaan leikissä. Luova ajattelu tuottaa omaperäisiä ja hyödyllisiä ajatuksia. Luovan ajattelunkin pohjalla on kuitenkin laaja tietopohja, asioiden pitkällistä pohdintaa sekä oman ajattelun tulosten kriittistä arviointia. (Kalakoski ym. 2002, 152; STAKES 2005, 19; Karjalainen & Kukkonen 2007, 23.)

Johanna Katajamäen pro gradu -tutkielmassa havainnoitiin, miten äidit lukivat laboratorio-olosuhteissa 14 kuukauden ikäisten lastensa kanssa kirjaa. Videoidusta materiaalista eriteltiin vuorovaikutustilanteessa muun muassa sitä, kuinka aktiivisesti äiti osallistuu kirjan lukemiseen ja kuinka paljon lapsi itse siihen osallistuu. Kehitystä seurattiin neljän kuukauden aikavälillä. Saaduista tuloksista voitiin päätellä, että kannustavampien äitien lapset olivat kielellisesti kehittyneempiä kuin ei-kannustavien. Tutkimus edustaa suuren joukon tuloksia, joista näkyy sosiaalisen ympäristön ja vuorovaikutuksen merkitys kielelliseen kehitykseen. (Helkama ym. 2007, 83; Katajamäki 1999.)

Puheen ja vuorovaikutustaitojen kehittyessä lapsi tarvitsee myös onnistumisen kokemuksia hänelle merkityksellisten asioiden kuten luovien satujen kertomisesta. Taiteelliset peruskokemukset ovat myös tämänlaisia lapselle merkityksellisiä kokemuksia. Ne syntyvät sellaisessa ympäristössä, joka vaalii lapselle ominaisia musiikillisia, kuvallisia, tanssillisia sekä draamallisia toimintoja, ja joka on lasten kädentaitoja ja kirjallisuutta vaaliva ympäristö. Taiteessa lapsella on kaikki mahdollisuudet kokea mielikuvitusmaailma, jossa kaikki on mahdollista ja leikistötotta. (STAKES 2005, 23.)

4.2 Vuorovaikutus

Vuorovaikutus tarkoittaa ihmistenvälistä jatkuvaa ja tilannekohtaista tulkintaprosessia, jonka aikana viestitään tärkeiksi koettuja asioita muille, yritetään vaikuttaa ja luoda yhteyttä muihin sekä saada palautetta omasta toiminnasta. Vuorovaikutus edellyttää aina tulkintaa, sillä toisten on otettava

vuorovaikutukseen osallistujan rooli ja katsottava asiaa hänen näkökulmastaan, jotta hänen viestinsä ymmärrettäisiin. Vuorovaikutustilanteissa ihmiset eivät siis reagoi toistensa tekoihin, vaan niiden tulkittuihin merkityksiin. Äänen lujudella, korkeudella, painotuksilla, rytmillä ja intonaatiolla pystytään vaikuttamaan sanotun ymmärtämiseen halutulla tavalla. Esimerkiksi puhuttaessa lapselle ihminen muuttaa ääneensä huomaamattaan korkeammaksi ja valitsee sanansa tarkoitusta vastaaviksi. (Himberg & Jauhiainen 2004, 81–86; Helkama ym. 2007, 222.)

Vuorovaikutuksella pyritään vaikuttamaan toisiin sekä aktiivisilla teoilla että tahattomilla toimilla. Vuorovaikutusprosessi on siis aina enemmän kuin yksittäisten tekojen summa. Vuorovaikutus muuttaa muotoaan ja on tilannesidonnaista ihmisten säädellessä toimintaansa vuorovaikutustilanteesta tekemiensä tulkintojen perusteella. Välittömässä vuorovaikutustilanteessa puheenvuorojen vaihtumista ja kommentteja voidaan välittää eleillä ja ilmeillä. Yleensä tämä tarkoittaa kuuntelijan aktiivisuutta puheen ymmärtämisessä. Tämän kuuntelija kertoo äänettömin nyökkäyksin, asennonmuutoksien ja muuttuvien katseiden avulla. Onnistunut sanallinen viestintä edellyttää, että sekä viestin lähettäjällä että vastaanottajalla on riittävä halu ymmärtää toista. Ilmekommenttien käyttäminen on osa helposti tiedostettavaa sosiaalista kykyä ja kuuluu osaksi sekä vastaanottajan että lähettäjän toimintaa. Vuorovaikutukseen liittyy myös se, miten ja millä tyyllillä puhutaan. Viestin lähettäjä liittyy puheeseensa usein eleitä, jotka täydentävät jo sanottua. Käsien ja pään liikkeillä voidaan jaksottaa, kuvailla ja ryhmittää puhetta esimerkiksi osoittamalla käsillä etäisyyksiä. (Himberg & Jauhiainen 2004, 81–86; Helkama ym. 2007, 222–223.)

Suurin osa viestinnästä tapahtuu sanattomasti eli non-verbaalisesti. Sanattomalla viestinnällä välitetään usein tahattomasti mielialaa, tunteita, asenteita sekä aikomuksia. Tehokkainta vuorovaikutus on silloin, kun puhetyyli ja ilmeet ovat tasapainossa keskenään. Väärinkäsitysten ja ristiriitatilanteiden syntyminen on todennäköistä, kun puhe ja ilmeet eivät kohtaa keskenään. Yksi tehokkaimmista sanattoman viestinnän muodoista on katse, joka suomalaisten kommunikoidessa viestii usein vuoronvaihdosta keskustelutilanteessa. Katse kertoo myös

kommunikoijien läheisyydestä: mitä kauemmin kommunikoijat katsovat toisiaan, sitä läheisempiä he ovat. (Karjalainen & Kukkonen 2007, 24–25; Himberg ym. 2004, 99; Himberg & Jauhiainen 2004, 81–86.)

Vuorovaikutukseen vaikuttavat sekä vastaanottajan että lähettäjän tunteet. Esimerkiksi pelko saa ihmisen äänen värisemään, ja myös liikutus kuuluu puheesta. Molemminpuolisen yhteisymmärryksen saavuttamiseksi ovat positiivisen palautteen ja keskustelukumppanin hyväksyvän asenteen oltava osana keskustelua. Puheen keskeyttäminen, päälle puhuminen ja toisen sanojen täydentäminen tai toisen osapuolen viestimä välinpitämättömyys vaikuttavat negatiivisesti keskusteluun. Monipuoliset ja hyvät vuorovaikutustaidot edellyttävät kykyä muuttaa ja monipuolistaa ilmaisua toisen osapuolen tavoitteiden mukaisiksi. (Karjalainen & Kukkonen 2007, 25; Helkama ym. 2007, 222.)

Sosialisaatio on tapahtumasarja eli prosessi, jonka kuluessa ihminen omaksuu ja oppii itselleen ne säännöt, tiedot, asenteet ja käsitykset, jotka mahdollistavat yhteiskunnan jäsenenä toimimisen. Tähän prosessiin tarvitaan jatkuvaa vuorovaikutusta toisten ihmisten kanssa, sillä ihmisen minäkäsitys syntyy näistä tilanteista, mikä vaikuttaa ihmisen sosiaaliseen käyttäytymiseen. Toisesta näkökulmasta tarkasteltuna sosialisaatiossa on kyse kulttuurin siirrosta sukupolvelta toiselle. Tämä tarkoittaa sitä, että vanhemmat sukupolvet opettavat nuoremmille yhteiskunnassa tarvittavat käyttäytymissäännöt ja toimintatavat. (Helkama ym. 2007, 82, 361.)

4.3 Eettisyys osana lapsen kuulemista

Sosiaalialan kentällä ja erityisesti tehdessä työtä lasten kanssa on tärkeää tiedostaa työn eettisyys. Sen on oltava eettisesti ja moraalisesti kestävä. Asiakkaan ihmisarvon ja yksilöllisyyden ehdoton kunnioittaminen on ainoa mahdollinen perusta tällaiselle työlle. Ammattietiikka merkitsee ennen kaikkea halua ja kykyä nähdä sekä kuulla arjen toiminnoissa erilaisia vaihtoehtoja, minkä lisäksi työntekijällä on oltava sekä halua että kykyä mahdollistaa asiakkaan omien näkemysten esiin tuominen. Etiikkaa voi näin ollen toteuttaa myös luovien

menetelmien avulla, joissa annetaan asiakkaille mahdollisuus kertoa asioista omalla tavallaan. (Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet 2005, 6.)

Luovat menetelmät tulevat kysymykseen erityisesti silloin, kun asiakkaana on alaikäinen lapsi. Jo YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen mukaan lapsella on oikeus sekä suojeluun että osallisuuteen. Se tarkoittaa sitä, että lasta on pyrittävä kuulemaan ja että lapsen kanssa tulee työskennellä aidosti lapsen edut huomioiden. Lapsen kuulemisen esteeksi ei voida asettaa menetelmien puutosta tai lapsen käytöstä, se ei ole eettisesti oikein. Työntekijän velvollisuutena on ottaa selville sellaisia menetelmiä ja keinoja, joilla lasta voidaan kuulla lapsen ehdoilla. (Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet 2005, 14–15; Kettunen ym.2002, 64; L 812/2000.)

Suomen perustuslakiin on kirjattu, että lapsia tulee kohdella tasa-arvoisesti yksilöinä ja että heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ikäänsä ja kehitystään vastaavasti. Lapsen oikeuksien sopimuksen velvoitteen mukaan lapsen mielipiteisiin ja toivomuksiin on kiinnitettävä lastensuojelussa erityistä huomiota. Ikänsä ja kehitystasonsa mukaisella tavalla lapsen tulee myös saada tietoa omista itseään koskevista asioista ja saada osallistua niiden suunnitteluun. Lapsen ollessa aktiivinen osapuoli on tärkeää pyrkiä vuorovaikutukselliseen kommunikointiin, jossa sekä aikuinen että lapsi toimivat antavana ja saavana osapuolena. (L 417/2007.)

Lastensuojelulaki velvoittaa pyrkimään siihen, että ikäkauttaan vastaavalla tavalla lapsi saa aineksia tilanteensa ymmärtämiseen ja identiteettinsä rakentamiseen. Lapselle tulee antaa mahdollisuus ajatustensa, kokemustensa ja havaintojensa työstämiseen. Eri-ikäisillä lapsilla tämä tarkoittaa erilaisten toimintatapojen, kuten sadutuksen käyttämistä. Lapsen osallisuus tarkoittaa sitä, että lapsi voi ilmaista omia kipeitä ja pelottaviakin kokemuksiaan ja tunteitaan sekä tulla kuulluksi ja ymmärretyksi. (L 417/2007.)

Lastensuojelulain mukaan lasta voidaan kuulla esimerkiksi huostaanottotilanteissa. Jo alle 12-vuotiasta tulee kuulla ja hänen mielipiteensä tulee ottaa huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti. Pienen lapsen

ajatusmaailmaan voi päästä esimerkiksi leikkitarakkailun tai sadutuksen avulla. Lapsen ollessa yli 12-vuotias on hänen kuulemisensa todisteellista ja painoarvoista. Täten lapsella on oikeus esittää oma näkökulmansa päätöksiä tehtäessä. Lapsen mielipide voidaan jättää kuulematta vain sellaisissa tapauksissa, jotka aiheuttavat vaaraa lapsen terveydelle tai kehitykselle tai joissa se on muuten ilmeisen tarpeetonta. (L 417/2007.)

4.4 Satujen merkitys lapsen kehitykselle

Kertominen ja vuorovaikutuksellisuus ovat olleet aina ihmiskunnalle tärkeitä. Kertomuksilla on välitetty kulttuuria, esitetty varoittavia esimerkkejä, ilmaistu itseä ja nautittu yhdessäolosta. Ihminen luo kuvaa maailmasta, rakentaa identiteettiään ja löytää paikan omassa kulttuurissaan juuri kerronnan kautta. Jokaisella vanhalla kansalla on omat syntymyytinsä ja elämän osa-alueita käsittelevät tarustonsa, joilla on ollut sairauksia ja parantamista koskevat käsityksensä ja keinonsa. Myös saduilla on ollut ja on yhä sama hoitava tehtävä. Sadut ja tarinat ovat osa kansainvälistä yhteisyyttä ja yhteistä perinnettä kulkien yli sukupolvien ja maiden rajojen. (Karlsson 2000, 82–86; Salo-Gunst & Vilkkö-Riihelä 2005, 87; Arvola & Mäki 2009, 20–28.)

Lapsen kehitys on kokonaisvaltainen tapahtuma. Sadut toimivat tukena lapsen emotionaalisten, sosiaalisten ja kognitiivisten taitojen kehittymisessä. Satujen kautta voidaan tukea myös lapsen mielikuvituksen sekä moraalisten valmiuksien kehittymistä. Lapsen ei tarvitse järkeistää satuja, vaan hän voi vain hiljaisesti vastaanottaa ja elää niiden opetusta oman ikäkautensa mukaan. (Ruohonen 2009, 163; Salo-Gunst & Vilkkö-Riihelä 2005, 87.)

Satuja voidaan pitää lapselle maailmankuvan selkiyttäjänä. Sadut tekevät lapsen maailman suuremmaksi ja helpottavat todellisen elämän kohtaamista. Saduista lapsi oppii niin sanotun mustavalkomaailman kautta, että paha saa palkkansa. Lisäksi saduissa on yleensä jonkinlainen opetus. Sadut kehittävät positiivisella tavalla lapsen moraalialia. Lisäksi saduista löytyy aikuisuuden ja lapsuuden välisten elämänvaiheiden rajat. Sadut tuovat näin ollen myös sosiaalisia suhteita vahvistavan tekijän. Omien mielikuvien luominen on lapselle monesta syystä

hyvin tärkeää. Lapsen itsensä luomat mielikuvat palvelevat tätä myöhemmissä kehityksen vaiheissa paremmin kuin valmiit annetut mielikuvat. (Salo-Gunst & Vilkkö-Riihelä 2005, 87.)

Sadut ovat myös yhteisiä hetkiä lapsen ja aikuisen välillä. Satujen myötä välittyvät yhteiset kokemukset erilaisista tunteista turvallisessa ympäristössä. Lapsi kykenee myös harjoittelemaan omia tunteitaan kuten sääliä, vihaa ja empatiaa. Saduissa usein myös pelot voitetaan, joten niillä on lapselle katartinen eli puhdistava vaikutus. Lapsen mielenterveyden kannalta saduilla on suuri merkitys, sillä turvallinen ympäristö vahvistaa lapsen kykyä ongelmanratkaisuun ja myöhemmässä kehityksen vaiheessa elämänhallintaan. Lapsi saa myös kokemuksen siitä, mitä jännittävän hetken jälkeen tapahtuu. Tämä vaikuttaa moneen alueeseen lapsen kehityksessä, kuten itsetuntoon, ajatteluun, sanavaraston laajenemiseen, kielen kehittymiseen ja tietopohjan laajenemiseen. (Salo-Gunst & Vilkkö-Riihelä 2005, 87.)

5 SADUTUS

Sadutus on vastavuoroinen tapahtuma lapsen ja aikuisen kesken, ei vain aikuisen antama tehtävä lapselle. Sadutuksessa ei ole vain lasten omaa kulttuuria ja tiedon tuottamista, vaan myös kuuntelemista, ajatusten vastaanottamista ja niiden eteenpäin viemistä. (Karlsson 2003, 13.)

5.1 Sadutus lyhyesti

Sadutusmenetelmässä vanhempi, työntekijä tai ystävä sanoo lapselle, lapsiryhmälle tai aikuiselle: ”Kerro satu, sellainen kuin itse haluat. Kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen tarinasi, ja voit muuttaa tai korjata sitä, mikäli haluat.” Saduttaja ei anna aihetta, josta kertojan pitäisi kertoa, eikä hän tee lisäkysymyksiä. Kun kertoja eli sadutettava kertoo tarinaa, saduttaja kirjaa sen sana sanalta juuri kuten sadutettava kertoo. Samalla saduttaja keskittyy kuuntelemaan kertomusta osoittamalla sen ilmeillään ja olemalla puuttumatta kertomuksen sisältöön. Lopuksi saduttaja lukee kertomuksen kertojalle, joka voi muuttaa tai korjata sitä halutessaan. Kertomus säilyy sadutettavan päätäntävällässä. (Karlsson 2003, 116.)

5.2 Sadutussanastoa

Sadutus, saduttaminen tai sadutusmenetelmä on englanniksi story crafting. Sadutus eroaa ”sadun kerronnasta”, story tellingistä ja muista narratiivisista menetelmistä siten, että siihen kuuluu neljä erilaista vaihetta: kertominen, kirjoittaminen, lukeminen sekä kertojan toivomien korjausten tekeminen. Jos jättää pois sadun lukemisen, korjaukset tai tarinan hyväksymisen, kertominen jää kerronnaksi, eikä kertojan ja kuulijan välinen vuorovaikutus lisääny. Sadutus (story crafting) eroaa tavanomaisesta sadun kertomisesta (story telling) siinä, että sadutuksessa kuuntelijalla on aktiivinen rooli. Kuuntelija kirjaa ylös sadun ja lukee sen ääneen sadutettavalle. Satu tai tarina syntyy vuorovaikutuksena, yhteistyönä. (Riihelä 2005.)

Taulukko 2.

Taulukossa on kiteytetysti sadutusmenetelmien eroavaisuudet.

	STORY CRAFTING	STORY TELLING
Suomenkielinen nimitys	Sadutus	Tarinan kerronta
Dokumentointi	Tärkeää, osa sadutustapahtumaa	Ei välttämätöntä
Kuuntelija/vastaanottaja	Aktiivinen kuuntelija	Passiivinen/aktiivinen kuuntelija
Vuorovaikutus	Välttämätöntä	Ei välttämätöntä
Toteuttamistavat	Aihesadutus, ryhmäsadutus jne.	Satu, runo, myytti, tarina jne.

Perussadutus tarkoittaa lapsen tai aikuisen tarinan kirjaamista sana sanalta avoimesti, sadutettavan nähden ja ilman annettua aihetta, arviointia tai tulkintaa. Saduttaja lukee kertomuksen aina kirjaamisen jälkeen sadutettavalle, joka saa halutessaan muuttaa sitä. Sadutettava myös päättää, kenelle satu luetaan, mihin sitä käytetään sekä missä sitä säilytetään tai julkaistaan. (Karlsson 2003, 12.)

Aihesadutus on saduttamista yhdessä sovitusta aiheesta, mutta kertoja tekee aloitteen siitä, mistä haluaa kertoa. Sadutusdokumentoinnissa saduttaja kirjaa avoimesti lasten nähden, mitä he tekevät, leikkivät ja keskustelevat. Saduttavassa ja kohtaavassa toimintakulttuurissa lähtökohtana on, että lapset saavat kertoa omista ajatuksistaan. Osallistava toimintakulttuuri syntyy, kun toimintaa suunnitellaan yhdessä lasten kanssa erilaisissa tilanteissa. (Karlsson 2003, 12.)

5.3 Sadutuksen lähtökohdat

Sadutuksessa kertoja saa itse päättää, mistä ja millaisen jutun hän haluaa kertoa. Joskus se koostuu muutamasta sanasta, toisinaan se on pieni kirja. Se voi olla runo, näytelmä tai tositarina. Sadutuksen merkitys kumoutuu, jos saduttaja ryhtyy opettamaan, millainen satu on. Saduttajan on oltava aidosti kiinnostunut sadutettavan ajatuksista ja näkökulmista sekä siitä, mitä hän haluaa kertoa. Sadutuksessa ei pyritä tiettyyn, saduttajan määrittelemään lopputulokseen. Satua ei myöskään arvostella tai arvioida, vaan se hyväksytään kertojan omana puheenvuorona. Sadun kautta ei tulkita kertojaa, hänen persoonallisuuttaan, ongelmiaan tai luovuuttaan. Sen sijaan kuunnellaan, mitä sadutettava haluaa kertoa. Saduttaja ja kertoja ovat tilanteessa tasavertaisia toiminnan subjekteja, joilla on molemmilla tärkeä osuus yhteisen sadun tuottamisessa. (Karlsson 2003, 116.)

Aivan pienimpiäkin lapsia voidaan saduttaa, sillä pienellekään ei tarvitse opettaa kertomista. Kaikilla on jotakin kerrottavaa, se on luontaista ihmiselle. Ongelma ei ole lapsen kyvyssä kertoa, vaan aikuisen kyvyssä vastaanottaa lapsen sanoma. Sadutuksessa näkyy jo varhaisessa lapsuudessa kehittynyt luova ajattelu. Toisilla lapsilla on tapana kertoa ja selittää tarinoita mielikuvituksensa avulla. Riippuen sadutuksen tavoitteista, näillä lapsilla sadutuksen käyttäminen luovan ajattelun tukena tuottaa heille tulosta myöhemmissä elämän vaiheissa. (Karlsson 2003, 145–154.)

Monet nuoret ovat pitäneet siitä, että heitä sadutetaan, sillä näissä tilanteissa syntyy kuuntelun ja läheisyyden tunnelma, joka yhdistää sadutukseen osallistujat. Myös isommat haluavat tulla vakavasti otetuiksi. Sadutus tuo monenlaista tietoa nuoresta, hänen ajatuksistaan, huolistaan ja käyttämistä kielen rakenteista. Näin ollen saduttaja pääsee lähemmäksi nuoren maailmaa. Myös aikuiset nauttivat sadutuksesta, sillä se avartaa, lähentää, tutustuttaa ja luo yhteisöllisyyttä. Sadutus sopii niin vertaisryhmille, parisuhteeseen kuin työyhteisöönkin. (Karlsson 2003, 145–154.)

Sadutuksessa on hyvä huomioida sen vastavuoroinen, kohtaava ja osallistava toimintakulttuuri. Vastavuoroinen, kohtaava, kumppanuuteen perustuva toimintakulttuuri on vuorovaikutuksellista. Lapset ja aikuiset hyväksytään aktiivisiksi, osaaviksi ja luoviksi jäseniksi sekä tiedon että kulttuurin tuottamisessa. Toiminnan ja sen tavoitteiden luomisessa on hyödynnettävä kaikkia osapuolia, jotta tasapuolisuus ja toisten kunnioittaminen toteutuisi. (Karlsson 2003, 38.)

Sadutusmenetelmä perustuu juuri kohtaavaan ja osallistavaan toimintakulttuuriin. Aikuisen on oltava kiinnostunut lapsen ajattelusta ja siitä, mihin lapsen tuottama tieto perustuu. Karlsson toteaa, että aikuisen lähtökohtana olisi oltava kysymykset siitä, miten monenlaisia ajatuksia ja perusteluja lapsella itsellään on ja miten monella eri tavalla tietoa voidaan tuottaa. Tärkeintä vuorovaikutuksellisen kulttuurin luomisessa on se, että lapsia ei jatkuvasti arvioida ja että toiminta ei perustu lapsien puutteisiin vaan tämän vahvuuksiin. (Karlsson 2003, 38.)

5.4 Sadutustapahtuma

Lapsia voi saduttaa kahden kesken, pienessä tai isossa ryhmässä tai yksitellen muiden lasten läsnä ollessa. Saduttamiseen ei vaadita erikoisia välineitä, ja sitä voi tehdä missä ja milloin vain. Riittää vain, että saduttajalla on aikaa keskittyä kuuntelemaan mitä lapsilla on sanottavanaan. (Karlsson 2003, 69.)

Kertomukseen merkitään sopimuksen mukaan kertojan nimi, ikä, kerrontapaikka, päivämäärä, kirjaaja sekä muut kuulijat. Sadun kirjaaminen tehdään aina kertojan luvalla avoimesti, jotta lapsi näkee, miten oma puhe muuttuu kirjoitetuksi tekstiksi ja kirjoitettu taas puheeksi. Saduttaja ei korjaa kertojan ”virheitä”, sillä on tärkeää keskittyä sanomaan. Näin saduttaja osoittaa arvostavansa kertojaa. Lopuksi saduttaja lukee kertojalle hänen satunsa ja mahdollisesti korjaa tekstiä, mikäli kertoja niin haluaa. (Karlsson 2003, 117.)

Sadutusta voidaan toteuttaa erilaisilla perussadutustavoilla sekä sadutussovelluksin. Yksilö- ja ryhmäsadutus eroavat toisistaan. Kahdestaan oleminen synnyttää tietyn läheisyyden tunteen, ryhmässä kerrottu satu taas luo

yhteisöllisyyttä ja yhdessä pohtimista. Yhteissadutuksessa on löydyttävä kaikkia tyydyttävät juonen käänteet ja asioita perustellaan monesta näkökulmasta. (Karlsson 2003, 70.)

Leikkisadutuksessa kirjataan lapsen leikki avoimesti hänen luvallaan ja luetaan se sitten ääneen. Keskustelusadutuksessa kirjataan vuoropuhelu avoimesti keskustelijoiden luvalla ja luetaan se ääneen. Aihesadutuksessa kirjaaja voi esimerkiksi pyytää sadutettavaa kertomaan leikistään. Sadutussovelluksissa vain mielikuvitus on rajana, esimerkkinä on olemassa musiikki-, tanssi-, liikunta- sekä rakentelusadutusta. (Karlsson 2003, 70.)

Sadutuksen jälkeen lapsi haluaa usein piirtää kertomuksestaan kuvan. On tärkeää lukea satua ääneen myös muille lapsille, vanhemmille ja isovanhemmille, mikäli kertoja niin haluaa. Satu voidaan esimerkiksi ripustaa näkyville tai säilyttää. Lapset keräävät tuotoksiaan kansioihin ja tutkimusarkkuihin. Olennaista on, etteivät nämä ole aikuisen arvostelun väline, vaan ne toimivat pohdinnan, muistamisen, dokumentoinnin ja näkyväksi tekemisen apuvälineenä. Ne kertovat lapsen historiasta ja voivat olla myös toiminnan suunnittelun pohjana. Hyvänä esimerkkinä dokumentoinnista on lasten sadutusten kokoaminen päiväkodeissa lasten omiin kasvunkansioihin. (Karlsson 2003, 98–117.)

5.5 Sadutus ennen ja nyt

Sadutusmenetelmän kehittämisen Suomessa 1980-luvulla aloitti Monika Riihelä, koulupsykologi ja valtiotieteen tohtori. Hän kokeili kerrontaa terapeuttisena välineenä lapsen itsetunnon ja osaamisen esille nostamiseen. Vuonna 1995 käynnistettiin Riihelän aloitteesta Stakesin Satukeikka-hanke, jonka myötä menetelmästä tuli laajasti sovellettu ja käytetty. Satukeikka-hanketta johtivat kehittämisspäällikkö Monika Riihelä ja tutkija Liisa Karlsson. Hankkeessa menetelmä nimettiin sadutukseksi. Menetelmän kehittämiseen ovat olennaisella tavalla vaikuttaneet tuhannet lapset, vanhemmat ja eri alojen ammattilaiset, joiden avulla sadutus on löytänyt monenlaisissa tilanteissa toimivat muodot ja toimintatavat. (Karlsson 2003, 100–106.)

Satukeikka-hankkeessa lapset kävivät keskinäistä kirjeenvaihtoa omien kertomustensa välityksellä. Kopiot kertomuksista kerättiin Stakesiin. Lasten ja nuorten kertomuksia kertyi puolestoista vuodessa noin 5000 kappaletta, ja niitä säilytetään nyt Suomen Kirjallisuuden Seuran kansanrunousarkistossa. Hankkeessa sadutusta kehitettiin edelleen menetelmäksi, jonka säännöllisen käyttämisen avulla pystyttiin muuttamaan sekä lasten että aikuisten kanssa työskentelemisen toimintakulttuureja. Sadutuksen myötä lapsia ja nuoria ryhdyttiin kuuntelemaan ja ottamaan vakavasti, sillä aikuiset huomasivat lasten osaamisen ja taidon oman kulttuurin ja tiedon tuottamiseen. (Karlsson 2003, 100–106.)

Sadutusta on analysoitu monesta näkökulmasta kuten ryhmasadutuksesta, sadutusdokumentoinnista, erityislasten sadutuksesta ja aikuisen muutosprosesseista, joita syntyy sadutuksen myötä. Suuri osa valtavasta lasten satujen ja sadutuksen aineistosta on vielä tutkimatta. Lasten omasta kertomakulttuurista ja sen näkyväksi tekemisen vaikutuksesta lasten hyvinvointiin on vielä paljon selvittämättä. Uusia tutkimuksia aiheesta syntyy koko ajan, ja tieto lasten maailmasta heidän omilla sanoillaan ja tarinoillaan kerrottuna syvenee vähitellen. (Karlsson 2003, 109.)

5.6 Sadutusdokumentointi

Sadutusdokumentointi perustuu kerrotun kirjaamiseen. Lasten tekemisiä voidaan dokumentoida kirjaamalla ongelmia, johtopäätöksiä tai tulkintoja tapahtumista tai kertomalla, mitä on tapahtunut. Siinä ei kirjata lasten suoria vastauksia tai niitä ilmauksia, jotka vastaavat aikuisen mielessä oleviin kysymyksiin, eikä myöskään poimita lasten yksittäisiä ja irrallisia ilmauksia tai puhetta. Sadutusdokumentoinnissa ollaan kiinnostuneita siitä, mitä lapsi kertoo ja tekee ja miten hän leikkii. Jos lapsen annetaan kertoa asiakokonaisuus ja dokumentoidaan se, lapsella on mahdollisuus kertoa asioista, joiden olemassaoloa ei aikuinen edes aavista. Tämän kautta lapsella on aloitteentekomahdollisuus, ja hän voi selittää, mitä on ajatellut ja miksi. Sadutusdokumentointi on julkista, eikä sitä tehdä salaa lapsilta. Kirjoittamisen syy kerrotaan lapsille ja muistiinpanot luetaan lapsille

ääneen, mikäli he ovat niistä kiinnostuneita. Dokumentoinnin osana voi olla esimerkiksi piirroksia, videoita, valokuvia tai aarteita. Sadutusdokumentointia tehdään lasten ja aikuisten yhteisöä varten. (Karlsson 2003, 95.)

Sadutusdokumentoinnilla on todettu olevan useita hyödyllisiä tuloksia. Sadutusdokumentoinnin kautta lasten osaaminen on tullut näkyviin heitä hoitaville aikuisille. Se on lisännyt aikuisten kuuntelevaa työtettä ja kiinnostusta lasten ajatuksiin ja siten edistänyt lasten osallisuutta. Sadutuksen ja sadutusdokumentoinnin myötä lasten ja aikuisten vuorovaikutuksen on koettu lisääntyneen ja edistyneen lasten keskustelujen ja toiminnan esiin pääsyä aikuisten keskusteluissa. (Karlsson 2003, 97.)

5.7 Sadutuksen hyödyt

Sadutus on väline, joka auttaa kuulemaan toisen ajatuksissa olevia tunteita ja esiin nostettavia näkökulmia. Ihminen kokee osallisuutta ja merkityksellisyyttä, kun hän voi vaikuttaa itseensä liittyviin asioihin. (Karlsson 2003, 110–111.)

Saduttamalla saduttaja tutustuu nopeasti ja henkilökohtaisella tavalla lapseen. Aikuinen viestittää omalla toiminnallaan olevansa kiinnostunut lasten maailmasta ja arvostavansa heidän mielipiteitään. Lapselle on hyvin tärkeää saada vaikuttaa, olla aktiivinen, tehdä itse ja siten tulla arvostetuksi. Lapselle ominaiset aloitteellisuus ja oppimiskyky säilyvät ja vahvistuvat, kun lapsi luottaa omiin ajatuksiin ja näkemyksiin. Syvien aivo-osien tuottama puhdas tajunnanvoima ilmenee kiinnostuksena, uteliaisuutena ja innostuksena kaikkiin lapsen kokemuksiin. Tämä ilmenee mielikuvituksessa, leikeissä, saduissa ja unelmissa. (Karlsson 2003, 44; Bergström 1998, 115–116.)

Sadutuksen myötä lapsi rohkaistuu kertomaan ajatuksistaan ja ilmaisemaan itseään myös muissa sosiaalisissa tilanteissa. Aikuinen voi oppia ihan uusia asioita tutustakin lapsesta ja kuulla, mikä lapselle on tärkeää. Lapsen sadussa elämään liittyvät ilot ja surut voivat tulla esiin. Aikuiselle sadutus antaa välineen lapsen kuuntelemiseen ja lasten toiminnan ymmärtämiseen sekä muutosten seuraamiseen. (Karlsson 2003, 63.)

Sadutus on myös yksi menetelmä pitää rikasta suomen kieltä yllä. Suomen kielen säilymisestä ovat vastuussa sen käyttäjät. Mitä monipuolisemmin kieltä käytetään, sen varmemmin se pysyy elinvoimaisena ja olemassa olevana. Sadutuksessa lapsi käyttää äidinkieltään tuottaessaan satua. Sadutuksen avulla voidaan myös auttaa maahanmuuttajataustaisia lapsia oppimaan suomen kieltä. (Nuolijärvi 2009.)

Lasten yleinen pahoinvointi on lisääntynyt tämän päivän yhteiskunnassa. Lapsen hoitamiseen ja kuulemiseen on syytä kiinnittää huomiota, etenkin ennaltaehkäisevällä toiminnalla. Lapsen oikeutta lapsuuteen tulee tukea saduilla ja leikeillä. Tämä on kaikkien lasten kanssa toimivien aikuisten vastuulla, ei pelkästään vanhempien. Kirjallisuusterapeutti ja erityisnuorisonohjaaja Pirjo Arvola toteaa, että sadut antavat mahdollisuuden etäännyä arjesta ja käsitellä pelkoa. Lapsi saa luvan levätä sadussa ja saa siitä voimaa selviytymiseen. Sadutus on oivallinen tapa saada lapsen ääni kuuluviin. Esimerkiksi lapsen kohdatessa kriisitilanteita voidaan sadutusta käyttää menetelmänä kuulla lasta. (Niemi 2010.)

5.8 Leikki ja saduttaminen

Lapsella on synnynnäinen alttius ja valmius leikkiin. Leikki on joukko sellaisia toimintoja, joiden tarkoituksena on auttaa lasta selviytymään maailmassa. Se on sekoitus tutkimista, sopeutumista, sopeuttamista, kyseenalaistamista ja hallittua anarkiaa. Leikissä heijastuu se, mitä lapsen elämässä ja kehityksessä on meneillään. (Sinkkonen 2008, 217–224.)

Leikki kuuluu osaksi lapsen kehitystä. Leikki on lapselle avain persoonallisuuden ja vuorovaikutuksen kehitykseen. Leikit vaikuttavat eri ikäkausina lapsen ruumiinkuvaan, itsenäistymiseen, aloitteellisuuteen, sosiaalisuuteen, tunne-elämän kehitykseen sekä minän kehitykseen. Leikki on moniulotteista; aikuiset voivat käyttää sitä kasvatuksen ja opetuksen välineenä, mutta lapset elävät leikissä omaa lapsuuttaan. Leikissä opitaan uutta, ratkotaan ja tuotetaan ongelmia sekä luodaan leikkijöiden välisiä sääntöjä. Leikissä voidaan löytää kokonaisuus yksittäisistä asioista ja toisaalta purkaa elämä osiin. Leikissä käytetään erilaisia toimintatapoja ja toimitaan ruumiin kielillä, mielikuvituksella ja ajatuksella. Tämä kaikki pätee myös sadutukseen, sillä se pohjautuu leikillisyyteen ja leikin

vireeseen. Ehkä juuri tämän takia sadutus innostaa kaikenikäisiä jakamaan tarinoitaan. (Karlsson 2003, 20–23; Anttila ym. 2005, 91.)

Lapsi elää leikeissään kokonaisvaltaisesti ja tuntee niistä mielihyvää. Se on lapsen omiin tarpeisiin perustuvaa ja lapsen itsensä suunnittelemaa toimintaa, jossa keskeistä on oma keksiminen, leikin rakentaminen sekä vuorovaikutussuhteiden säätelyn vapaus. Leikki on lapsen luonnollisin tapa toimia, ja aikuisen velvollisuus on huolehtia siitä, että lapsella on riittävästi aikaa ja sopivat toimintapuitteet siihen. Lelut ovat merkityksellisiä lapsille niin kauan kuin aikuinen leikittää niitä lapselle. Aikuisen haasteena on seurata ja kirjata leikkejä ja ottaa niistä aiheita, ideoita ja toimintatapoja toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen (ks. sadutusdokumentointi). (Karlsson 2003, 20–23; Anttila ym. 2005, 91; Karjalainen & Kukkonen 2007, 262; Bergström 1998.)

6 TUTKIMUKSEN TAUSTA, TUTKIMUSONGELMA JA TUTKIMUKSEN TARKOITUS

Tässä kappaleessa käsittelemme tutkimuksen taustaan, ongelmaan ja tarkoitukseen liittyviä asioita.

6.1 Tutkimuksen tausta

Tutkimustyömme taustalla on mielenkiinto vuorovaikutusta edistäviin menetelmiin, joista valitsimme eri vaihtoehtojen joukosta meitä eniten kiinnostavan menetelmän eli sadutuksen. Menetelmä ei ole vielä kansainvälisesti tunnettu, joten koimme hyödylliseksi ja mielenkiintoiseksi viedä menetelmää ulkomaille.

Koulutuksessamme on mahdollista saada lastentarhanopettajan pätevyys. Tämä edellyttää sitä, että opintosuoritusten tulee olla tietyn suuntautumisvaihtoehdon mukaan toteutettu. Tarvittavien opintopisteiden saamiseksi myös opinnäytetyömme tuli suuntautua varhaiskasvatuksen alueelle. Mahdollisina tulevina lastentarhanopettajina tarkoituksena työssämme on edesauttaa menetelmän tunnettavuutta ja käyttää sitä tulevissa työtehtävissämme.

6.2 Taustatiedot vastaajista

Tutkimukseen haastatellut lapset muodostuivat kolmen eri päiväkodin lapsista. Tutkittavat olivat iältään 2–6-vuotiaita. Tutkimukseen osallistuneet lapset valikoituivat tutkimukseen ikää tai sukupuolta katsomatta.

Iittalan varhaiskasvatuskeskuksen päiväkotitoimi sijaitsee Hämeenlinnan kaupungin Iittalan kaupunginosassa keskellä Iittalan taajamaa. Päivähoito on Hämeenlinnan kaupungin järjestämää lapsiperheiden palvelua, jonka ala-alueena on varhaiskasvatuspalvelu. Päiväkodin toiminta-ajatuksena on luoda lapselle positiivinen, lasta yksilöllisesti huomioiva, turvallinen kasvatusympäristö, jossa leikille on annettu keskeinen sija. Päiväkotitoimi koostuu viidestä ryhmästä ja yhdestä vuorohoitoryhmästä. Henkilökuntaa päiväkodissa on yksi erityislastentarhanopettaja, viisi lastentarhanopettajaa, 13 lastenhoitajaa, yksi

erityisavustaja, yksi laitosapulainen sekä varhaiskasvatuskeskuksen johtaja. Vuorohoitoryhmässä työskentelee lisäksi kaksi perhepäivähoitajaa sekä yksi lastenhoitaja.

Tutkimukseemme osallistui päiväkodin Pääskyt-esikouluryhmä. Ryhmä koostui 24 lapsesta, yhdestä lastentarhanopettajasta sekä kahdesta lastenhoitajasta. Ryhmässä oli tutkimushetkellä 10 tyttöä ja 14 poikaa. Iältään lapset olivat 6–7-vuotiaita. Tutkimukseemme osallistui 21 ryhmän lasta, 12 poikaa ja 9 tyttöä. Osallistuneista alle puolet oli 7-vuotiaita.

Palosaaren päiväkotij sijaitsee Vaasan kaupungin Palosaaren kaupunginosassa. Palosaaren päiväkodin toiminta-ajatus on ”Sadut, luonto, meri, retket – niistä luomme ilon hetket”. Painopistealueina pidetään kaikkien lasten kasvun kansioita, saduttamista, hyviä tapoja sekä luontoon tutustumista ja sen tutkimista. Päiväkodissa on 24 kokopäiväpaikkaa alle 3-vuotiaille lapsille, 18 kp-paikkaa 2–4-vuotiaiden sisarusryhmälle, 21 kp-paikkaa 3–5-vuotiaille, 21 kp-paikkaa 5-vuotiaille sekä 20 kp-paikkaa esiopetusryhmälle. Tutkimukseemme osallistui päiväkodin Lillukat-ryhmä, jossa oli 12 alle 3-vuotiasta lasta eri kulttuuritaustoista. Tutkimusajankohtana ryhmässä oli kahdeksan tyttöä ja neljä poikaa. Tutkimukseemme osallistui neljä ryhmän lasta, kaksi tyttöä ja kaksi poikaa. Iältään lapset olivat 2-vuotiaita. Ryhmässä työskenteli lastentarhanopettaja, kaksi lastenhoitajaa sekä yksi työmarkkinatuella toimiva päiväkotiapulainen.

Walden Day Care Center sijaitsee Kanadassa, Waldenin kaupunginosassa Greater Sudburyssä. Päiväkotij on hoitopaikkamäärältään suuri. Se pystyy tarjoamaan päivähoitoa omassa rakennuksessaan 177 lapselle, mutta luvat, joihin lasketaan koulun yhteydessä toimiva aamu- ja iltapäivätoiminta, kattavat 340 lasta. Tutkimukseemme osallistui School Readiness -ryhmä. Ryhmä koostuu 30 lapsesta ja viidestä hoitajasta (Early Childhood Educators Registered). Tutkimukseemme osallistui viisi lasta mahdollisista paikalla olevista 15 lapsesta.

6.3 Tutkimusongelma

Tutkimusongelmanamme on sadutusmenetelmän käyttäminen osana vuorovaikutussuhteiden luomista varhaiskasvatusympäristössä. Ongelman selvittämiseksi tutustuimme Suomen ja Kanadan päiväkotien välisiin käytäntöihin toteuttaa sadutusta (story crafting) osana varhaiskasvatuskulttuuria. Lisäksi toteutimme menetelmää myös itse molemmissa maissa. Keskeisiä käsitteitä tutkimuksessamme ovat sadutus, varhaiskasvatus, kulttuuri sekä varhaiskasvatuskulttuuri.

Hypoteesina tutkimuksessamme oli, että sadutus on menetelmänä vahvemmassa osassa suomalaista kuin kanadalaista varhaiskasvatuskulttuuria. Oletuksenamme oli, että Kanadassa on jonkinlainen sadutusta vastaava menetelmä, mutta kuitenkin erilainen Suomen sadutusmenetelmään verraten.

6.4 Tutkimuksen tarkoitus

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää varhaiskasvatuskulttuurissa käytettävän sadutusmenetelmän toimivuutta eri varhaiskasvatusympäristössä. Tutkimustyöllämme halusimme tuottaa sadutusmenetelmälle tunnettavuutta ja tarkentaa sadutukseen liittyvän termistön oikeaa käyttämistä. Tarkoituksenamme ei ollut perehtyä sadutusmenetelmän sisällöllisiin ja laadullisiin seikkoihin. Tarkoituksenamme oli tutkia menetelmän avulla vuorovaikutussuhteen luomista varhaiskasvatusympäristössä.

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimuksen toteutus -kappaleessa käsittelemme tutkimustehtävää, tutkimusmenetelmää, tutkimuksen kohderyhmää, tutkimusaineiston keruuta, aineiston käsittelyä sekä tutkimuksen luotettavuutta.

7.1 Tutkimustehtävä

Tutkimuksemme tarkoituksena oli tutkia sadutusmenetelmiä ja niiden käyttämistä varhaiskasvatuksessa Suomessa ja Kanadassa. Tutkimus toteutettiin tarkkailemalla, havainnoimalla sekä dokumentoimalla sadutusmenetelmää Suomen sekä Kanadan varhaiskasvatusympäristöissä.

Tutkimuksessa selvitimme haastatteleamalla ja havainnoimalla, onko Kanadassa jo olemassa olevaa sadutusmenetelmää tai vastaavaa menetelmää toteuttaa sadutusta. Huomatessamme, että Kanadassa ei ole käytössä suomalaista vastaavaa story crafting -menetelmää, opetimme sen kanadalaisessa päiväkodissa paikan päällä. Lisäksi seurasimme menetelmän toimivuutta olemalla yhteydessä Kanadaan. Suomessa tutustuimme ja kokeilimme suomalaisten päiväkotien tapaa käyttää perussadutusta yhtenä menetelmänä.

Ennen varsinaisen tutkimustyön tekoa pyysimme luvan päiväkotien johtajilta sekä Suomessa että Kanadassa toteuttaa tutkimusta (ks. liitteet 1–4). Lisäksi pyysimme lasten vanhemmilta kirjeellä kohteliaammin lupaa käyttää aineistoa tutkimuksessamme (ks. liite 4). Suurin osa vanhemmista oli yhteistyöhaluisia ja antoi luvat käyttää lastensa tuottamaa materiaalia tutkimusaineistonaamme. Päiväkotien työntekijöiden puolelta vastaanotto oli myönteinen ja kannustava, sillä sadutusta on käytetty jo aiemmin molemmissa päiväkodeissa. Tutkimusta toteutettiin maaliskoukokuussa 2010 normaalin päiväkotipäivän yhteydessä, mikä ei aiheuttanut lisätoimia vanhemmille, päiväkodin henkilökunnalle eikä lapsille. Aineisto kerättiin Kanadasta kesäkuussa 2010 myös lasten normaalin päiväkotipäivän yhteydessä. Seuranta Kanadaan teimme elokuussa 2010.

7.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmänä käytimme kvalitatiivista vertailevaa tutkimusta. Kvalitatiivinen tutkimus on laadullista tiedonkeruuta. Laadulliselle tutkimukselle on ominaista asioiden merkityksellisyys niiden määrän mittaamisen sijaan. Valitsimme kvalitatiivisen menetelmän, koska halusimme painottaa asiasisällön merkityksellisyyttä. Tutkimuksessamme tämä näkyy saduttajan vuorovaikutukseen kohdistuvassa huomiossa. (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen, 2006a.)

Vertaileva tutkimus tarkoittaa tutkimusstrategiaa, jossa hahmotetaan sosiaalisten yksiköiden tai valittujen tapausten välisiä yhtäläisyyksiä tai eroavaisuuksia. Vertaileva tutkimus voi perustua sekä määrällisten aineistojen että laadullisten aineistojen käyttöön. Kohteena voi olla erilaiset tapaukset, prosessit tai yksiköt, jotka on jollain tavoin todettu vertailukelpoisiksi. (Jyväskylän Yliopisto, 2010.)

Vertailevalla tutkimuksella halusimme selvittää eri kulttuurien välisiä eroja vertailemalla yhtä sadutusmenetelmää kahdessa eri toimintaympäristössä. Sinänsä kulttuurilla ei ollut olennaista merkitystä, vaan kiinnitimme huomiota lähinnä varhaiskasvatuskulttuurien toimintatapojen eroavaisuuksiin. Kvalitatiivisen vertailevan analyysin lähtökohtana on, että tutkija perehtyy aineistoon ja määrittelee aineiston piirteet tai ominaisuudet. Käytimme menetelmän toteuttamiseen jo valmiiksi määriteltyä termistöä, koska menetelmä ja siihen liittyvä termistö oli jo olemassa. Emme pyrkineet luomaan mitään uutta vaan tarkkailemaan ja käyttämään jo olemassa olevaa menetelmää eri varhaiskasvatuskulttuureissa. (Luoma 2006.)

7.3 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmänä toimivat Iittalan varhaiskasvatuskeskuksen päiväkotit Peukaloisen Pääskyt-esikouluryhmä sekä Vaasan Palosaaren päiväkodin Lillukat-ryhmä, jossa oli alle 3-vuotiaita lapsia. Vertailumaa Kanadan kohteena oli Walden Day Care Centerin School Readiness -ryhmä, joka koostui 4-vuotiaista lapsista. Tutkimuksemme ei ollut riippuvainen kohderyhmän lasten sukupuolesta,

iästä taikka uskonnollisesta tai kulttuurillisesta taustasta. Tutkimuksessamme oli kohteena eri-ikäisiä lapsia, koska koimme mielenkiintoiseksi luoda monipuolisia vuorovaikutussuhteita.

Pyrimme tutkimuksessa kokonaisotantaan valitsemissamme ryhmissä. Tutkimukseemme osallistui päiväkodin Iittalassa Pääskyt-esikouluryhmä. Ryhmässä oli 10 tyttöä ja 14 poikaa. Iältään lapset olivat 6–7-vuotiaita. Tutkimukseemme osallistui 21 ryhmän lasta, 12 poikaa ja 9 tyttöä. Osallistuneista alle puolet oli 7-vuotiaita.

Palosaaren päiväkodin Lillukat-ryhmässä sadutimme vapaaehtoisuuden periaatteella neljää ryhmän kuudesta mahdollisesta lapsesta. Kanadassa Walden Day Care Centerissä sadutimme vapaaehtoisuuteen perustuen viisi lasta mahdollisista paikalla olevista 15 lapsesta.

7.4 Tutkimusaineiston kerääminen

Toteutimme sadutusmenetelmää kahdessa eri päiväkodissa Suomessa: Iittalan varhaiskasvatuskeskuksen päiväkotit Peukaloisen Pääskyt-esikouluryhmässä sekä Vaasassa Palosaaren päiväkodin Lillukat-ryhmässä, jossa oli alle 3-vuotiaita lapsia. Kanadassa tutustuimme ja kokeilimme sadutus- eli story crafting -menetelmää Livelyssä sijaitsevassa Walden Day Care Centerissä esikouluikäisille, eli koulutusjärjestelmän erilaisuudesta johtuen noin 4–5-vuotiaille lapsille.

Tutustuessamme päiväkodin lapsiin mutta kuitenkin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa harjoittelujaksoa aloitimme tutkimuksen toteuttamisen Suomen päiväkodeissa. Ajankohdalla halusimme varmistaa tilanteen aitouden uuden vuorovaikutussuhteen luomiselle ja sen, että sadutustapahtuma olisi mahdollisimman tasavertainen sekä Kanadan että Suomen sadutettaville lapsille.

7.4.1 Sadutus suomalaisessa päiväkodissa

Ensimmäisenä tehtävää tutkimusta aloitettaessa valitsimme sadutusta varten mahdollisimman rauhallisen tilan, jossa pystyi olemaan kahden kesken sadutettavan lapsen kanssa. Lapset pyydettiin sadutustuokioon vapaaehtoisesti,

niin ettei lapselle jäänyt tunnetta siitä, että kyseessä olisi jotain pakollista. Lapset osallistuivat mielenkiintoa osoittaen sadutustuokioihin. Sadutettavan tullessa sadutustilaan saduttaja eli tutkija pyysi lasta istumaan tälle osoitetulle paikalle ja kertoi lapselle videokuvaavansa sadutushetken.

Sadutettavalle kerrottiin ohjeistus: ”Kerro minulle satu, juuri sellainen kuin itse haluat. Kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen tarinasi, ja voit muuttaa tai korjata sitä, mikäli haluat.” Suurimmalla osalla sadutettavista lapsista tarinankerronta lähti hyvin alkuun. Osa lapsista kaipasi saduttajan rohkaisua tarinan kerronnalle. Sadutettavan päättäessä tarinansa, saduttaja luki tarinan lapselle ääneen. Lapsi sai luvattun ohjeistuksen mukaan mahdollisuuden korjata tai muuttaa tarinaansa. Tuokion jälkeen lapsi sai palata omiin leikkeihinsä.

7.4.2 Sadutus kanadalaisessa päiväkodissa

Kanadassa ennen varsinaisen tutkimuksen tekemistä seurasimme ja havainnoimme lasten toimintaa vuorovaikutuksessa aikuisten kanssa. Lisäksi haastattelimme päiväkodin johtajaa ja vertailimme menetelmien käytäntöjä ja niiden eroavaisuuksia sekä yhteneväisyyksiä yhdessä johtajan kanssa. Johtajan avustuksella löysimme päiväkodista meidän tarkoituksiamme vastaavan ryhmän toteuttaa sadutusta. Kerroimme meille ohjatun ryhmän työntekijöille tutkimuksestamme ja menetelmästä, joka herätti heissä innostusta ja mielenkiintoa. Heidän avullaan ja kannustamana saimme lapsia osallistumaan tutkimukseemme.

Sadutustilanne tapahtui yleisessä tilassa nurkkapöydässä, koska pyrimme löytämään mahdollisimman rauhallisen paikan sadutuksen toteuttamiselle. Yleisestä taustametelistä huolimatta sadutettavat lapset jaksoivat keskittyä melko hyvin sadutustilanteeseen. Käänsimme sadutuksen ohjeistuksen heidän omalle äidinkielelleen eli englanniksi ja kerroimme sen sadutettaville. Sadutettavat lapset olivat jännittyneitä lähtemään mukaan sadutustuokioon, mutta osoittivat kuitenkin mielenkiintoa menetelmää kohtaan. Kanadassa toimimme täysin samalla tavalla kuin vastaavassa sadutustuokiossa Suomessa. Sadutettavan päätettyä tarinansa hänelle annettiin mahdollisuus korjata tai muuttaa tarinaa. Sadutustuokioiden

jälkeen lapset saivat palata omiin leikkeihinsä tai jatkamaan kesken jääneitä tehtäviään.

Jatkoseurannan toteutimme sähköpostin välityksellä olemalla yhteydessä päiväkodin johtajaan. Pyysimme jo Kanadassa ollessamme päiväkodin henkilökuntaa toteuttamaan opettamaamme sadutusmenetelmää lähtömme jälkeen ja raportoimaan sähköpostin välityksellä menetelmän tuloksista. Erityisesti pyysimme kiinnittämään huomiota vuorovaikutuksellisuuteen saduttajan ja sadutettavan välillä.

7.5 Tutkimusaineiston käsittely

Keräsimme tutkimusaineiston kirjoittamalla sadutukset paperille ja samalla videokuvasimme sadutustapahtumat. Videokuvaamalla tilanteet pystyimme takaamaan, että saamme kirjoitettua sadutukset oikein. Koottuamme aineistot yhteen kuuntelimme ja keskustelimme keräämästämme aineistosta. Jaoimme ja vertailimme kokemuksiamme sadutustilanteista. Päiväkodin johtajien kanssa käydyistä haastatteluista saamaamme informaatiota käytimme edesauttaaksemme tutkimustyömme tuloksien vertailua.

Käytyämme läpi koko aineiston kuuntelemalla ja lukemalla sadutukset litteroimme ne sanatarkkaan muotoon. Litterointi tarkoittaa puhemuotoisen tekstin puhtaaksi kirjoittamista, jotta aineistoa voidaan tarkemmin käsitellä ja analysoida. Litteroinnissa kiinnitimme erityistä huomiota saduttajan tapaan kommunikoida sadutettavien kanssa. (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2006 b.)

Litteroidusta aineistosta keräsimme keskeisiä piirteitä vuorovaikutussuhteisiin sadutustapahtumissa. Analysoimme saduttajan käyttämiä vuorosanoja ja niiden erilaisuuden merkitystä ja vaikutusta sadutettaviin. Keräämästämme aineistosta saimme tulokset ja johtopäätökset tutkimuksellemme.

7.6 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksen luotettavuutta ja toistettavuutta. Tutkimuksen arviointiin liittyy myös validiteetti, joka tarkoittaa

tutkimusmenetelmän kykyä tutkia juuri sitä, mitä on tarkoituskin tutkia. Tutkimuksen validiteetilla eli pätevyydellä tarkoitetaan, että tutkimuksen aineisto, menetelmät ja tulokset oikeuttavat tekemään johtopäätöksiä. (Nyman 2009; Hirsjärvi 2007, 226–227.)

Käytettäessä kvalitatiivista tutkimusmenetelmää tärkeä luotettavuuden kriteeri on tutkija itse ja hänen rehellisyytensä, koska tutkimuksessa arvioinnin kohteena ovat hänen tekemänsä teot, valinnat ja ratkaisut. Tutkijan täytyy arvioida tutkimuksensa luotettavuutta jokaisen tekemänsä valinnan kohdalla. (Vilka 2005, 158–159.)

Tutkimuksessamme tutkijan rehellisyys korostuu, sillä aineiston analyysin jälkeen meille ei jää konkreettista materiaalia kuten tilastoja tai diagrammeja esitettäväksi johtopäätösten tueksi. Tutkimuksemme on toistettavissa, mikä varmentaa tutkimuksen reliabiliteetin. Se, että tutkimus on perusteellisesti tehty ja tulokset ja johtopäätökset ovat tutkijoiden mielestä niin sanotusti ”oikeita”, antaa tutkimukselle validiteetin.

8 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimustulokset-kappaleessa käsittelemme sadutusmenetelmän käyttämistä tutkimuspäiväkodeissa sekä vuorovaikutussuhteen luomista sadutustilanteissa.

8.1 Sadutus päiväkodeissa

Iittalan varhaiskasvatuskeskuksen päiväkotit Peukaloisessa sadutusta käytetään osana normaalia toimintaa. Sadutuksen apuna päiväkodin henkilöstö käyttää sadutuskortteja sekä kuvasadutusta. Varsinaista perussadutusta päiväkodissa on käytetty vähän. Palosaaren päiväkodissa Vaasassa sadutus on yksi päiväkodin toiminta-ajatuksista. Isommilla lapsilla käytetään enemmän perussadutusta, pienemmillä lapsilla käytetään sadutusta vähän tai sadutus on kuvasadutusta. Taustatietojen perusteella Vaasassa sadutus on näkyvämpi osa varhaiskasvatuskulttuuria kuin Iittalassa.

Kanadassa vastaavaa menetelmää suomalaisen sadutusmenetelmään (story crafting) ei ollut. Walden Day Care Centerissä käytettiin kuitenkin sadutuksen tapaista menetelmää (story telling), jossa hyödynnettiin lapsen omia tuotoksia. Käydessämme keskustelua päiväkodin johtajan kanssa luulimme aluksi keskustelevamme samasta menetelmästä. Koska kielellisen taidon ja sanaston hallinta aiheesta ei ollut täydellinen, emme välttyneet väärinymmärryksiltä.

Kanadassa käytettävä menetelmä vastaa Suomessa käytettävää kuvasadutusta, jossa alun ohjeistus vastaa sadutuksen (story crafting) ohjeistusta. Oleellinen eroavaisuus menetelmien välillä syntyy niiden käyttötarkoituksista ja tavasta toteuttaa ja hyödyntää lasten kertomia satuja myöhemmin. Keskustelun johtaessa yksityiskohtiin huomasimme kuitenkin keskustelevamme eri menetelmistä. Tämä kävi ilmi, kun keskustelu kääntyi vuorovaikutuksellisuuteen eli saduttajan ja sadutettavan väliseen kommunikaatioon sekä tilaan ja tapaan toteuttaa sadutusta. Näin ollen saimme mahdollisuuden kertoa suomalaisesta menetelmästä (story crafting) päiväkodin työntekijöille ja neuvoa ja kokeilla tätä myös käytännössä.

8.2 Vuorovaikutussuhteiden luominen sadutustilanteissa

Sadutustilanteissa syntyvään vuorovaikutukseen vaikuttaa jo ennalta syntyneet seikat kuten olemassa oleva luottamussuhde. Lisäksi siihen vaikuttaa sadutustilanteessa syntyvät seikat kuten sadutettavan huomion kiinnittyminen muuhun kuin itse sadutustilanteeseen. Ikätason merkitys sadutustilanteeseen ei kuulu näihin kategorioihin, joten se on mainittuna erikseen.

8.2.1 Olemassa olevien vuorovaikutussuhteiden vaikutus sadutukseen

Suomalaisissa sadutustilanteissa oli huomattavissa, että saduttajan ja sadutettavan välillä oli jo olemassa tuttavallinen vuorovaikutussuhde. Tämä korostui etenkin sadutusohjeen annossa. Muutamissa sadutustilanteissa sadutettava ei malttanut kuunnella ohjetta loppuun, vaan aloitti kertomisen välittömästi tilanteen niin salliessa.

(S = saduttaja, L = sadutettava. Nämä koodit pätevät kaikkiin esimerkkeihin.)

Tässä sadutustilanteessa sadutettava aloittaa sadun kertomisen ennen kuin saduttaja on päättänyt ohjeistuksen ja sadutettava puhuu saduttajan päälle. Saduttaja jatkaa ohjeenannon kuitenkin loppuun.

”S: kerro mulle satu sellanen satu ku sä ite haluat ja sitte ku sä oot sen kertonu ni mä luen sen sulle ääneen ni me voidaan sitte vähän tarkistaa et onks ne kaikki tiedot siinä ihan oikein ja sitte tota me voidaan korjata sitä tai muuttaa jos sä haluat (.)

L: [okeiolipa kerran]

S: jos tulee kerrasta hyvä ni sit ei tartte

S: okei”

Tässä sadutustilanteessa saduttaja olisi jatkanut sadutuksen ohjeistusta, mutta sadutettava ehti aloittaa tarinansa ennen ohjeistuksen päättymistä.

”S: sää saat kertoa mulle sadun tai tarinan, ja sitte mää kirjotan sen tähän paperille ihan niinku sää haluat (.)

L: öö (.) nalle

S: mm-m (.) jatka vaan (.) jos sä haluat”

Sadutettava oli jo luonut luottamussuhteen tulevalle toiminnalle. Kanadalaisten lasten sadutustilanteista oli huomattavissa, että samankaltaista luottamussuhdetta ei ollut kehittynyt. Videomateriaalista näkyy, kuinka sadutettavat ovat fyysisesti etäämpänä saduttajasta verrattuna vastaavaan sadutustilanteeseen Suomessa, missä saduttaja on sadutettavalle ennalta tuttu. Fyysinen ympäristö oli molemmissa tutkimusmaissa sama, mutta eroavaisuus näkyi nimenomaan lapsen oman reviirin hallinnassa.

Sadutettavat lapset olivat arkoja lähtemään toimintaan mukaan ja osallistuessaan olivat ujoja ja epävarmoja kehitystasoihinsa nähden. Tämä vaati saduttajalta enemmän huomiota ja kannustusta kuin vastaavissa sadutustilanteissa Suomessa. Kanadassa sadun kerrontaan vaikutti tilanteen uutuudesta johtuva tietämättömyys ja saduttajan tuntemattomuus. Lisäksi saduttajat eivät puhuneet äidinkielenään lasten kieltä, joka varmasti vaikutti myös lasten kommunikointiin. Erilainen aksentti kiinnitti lasten huomion ja herätti keskustelua lasten keskuudessa.

Seuraavassa sadutustilanteessa näkyy saduttajan suuri osuus sadutettavan kannustamisessa toimintaan vieraalla kielellä.

”S: do you know what (.) just tell me a story about this picture (.) and I’ll write it down (1) so you can start (.) tell me a story about this picture

L: um

S: so what’s happening in this picture (.) what is that

L: he he I don’t know

S: bird (.)

L: yeah (2)

S: and what the bird is doing (1)

L: flying (.)

S: flying (.) shall I write here the bird is flying

L: yeah

S: the bird is flying and what else (.)

L: airplane

S: airplane (.) and what else

L: nothing

S: nothing (1) thank you

Vaikka saduttajalla oli jo olemassa jonkinlainen vuorovaikutussuhde sadutettavaan, saattoi sadutettavan tuotos olla hyvin vähäinen tai sitä ei syntynyt lainkaan. Saduttajan kannustuksesta huolimatta sadutustilanne jäi saduttajan yksinpuheluksi.

”S: nyt sää saat kertoa mulle sadun tai jonku tarinan minkä sä haluat kertoa sitte Janita kirjottaa sen tähän ja lukee sulle (5)

S: kerro mulle joku tarina (2)

S: ihan mitä sää haluat (0.2) sano vaa (3)

S: ihan mitä vaan (9)

S: kerro vaan (5) kerro vaan (2)

S: kerro vaan niin Janita si Janita kirjottaa (6)”

8.2.2 Sadutustilanteessa syntyvien vuorovaikutusilmiöiden vaikutus sadutukseen

Useissa sadutuksissa lapselle annetaan selkeä lupa aloittaa sadun kerronta. Tämä tapahtuu saduttajan toimesta sanomalla esimerkiksi: ”Ole hyvä, voit aloittaa.” Tällä halutaan varmentaa, että lapsi tuntee saavansa täyden huomion ja mahdollisuuden kertoa mielivaltaisen tajunnan virran tuotosta. Näissä tilanteissa lapsi on yleensä rauhallinen ja vastaanottaa saamansa informaation saduttajalta ja ennen sadun aloittamista niin sanotusti hyväksyy ohjeistuksen.

Tässä sadutustilanteessa lapsi hyväksyy ohjeistuksen.

”S: kerro mulle satu (.) semmonen satu tai tarina ku sä ite haluat ja sitte sanot selvästi ku se on loppu ni sen jälkeen mä luen sen sulle ääneen ni me voijaan sitte vielä korjata tai muuttaa sitä jos sä haluat

L: jup

S: oke voit alottaa”

Saduttajan kirjoittaessa samalla, kun lapsi kertoo satua, on hänen huomionsa täysin kiinni sadun mahdollisimman oikeassa kirjoitusasussa. Tämä tarkoittaa sitä, että saduttaja haluaa tarinan vastaavan täysin sadutettavan kertomaa. Koska lapsen puhe saattaa kehitystasosta tai innokkaasta kerronnasta johtuen olla epäselvää tai nopeaa on saduttajan välillä keskeytettävä tarinan kerronta. Keskeytyksestä huolimatta lapsi pystyi jatkamaan tarinaansa. Keskeytyksillä ei haluta lopettaa tarinaa, vaan varmistaa että lasta on kuultu oikein.

Tässä sadutustilanteessa saduttaja pyytää sadutettavaa keskeyttämään tarinan kerronnan hetkeksi.

”L: olipa kerran pieni tyttö (.) joka käveli torilla ja se asui pienessä kylässä (1) sitte se tykkäsi leikkiä kavereitten kanssa

S: oota vähän (1)

L: ja hän oli kuusivuotias ja hän kävi joskus kavereitten kanssa kylällä”

Lisäksi saduttaja muutamissa sadutustilanteissa kesken lapsen tarinan kerronnan kysyen varmistaa kuulemansa. Lapselle toistetaan mitä siihen mennessä on kirjoitettu tai se osoitetaan muuten esimerkiksi näyttämällä lapselle, että paperiin on oikeasti syntynyt tekstiä.

Seuraavassa sadutustilanteessa saduttaja varmistaa lapselle kirjoitetun tekstin osoittamalla sitä sormellaan samalla ääneen lukien.

”L: autosi

S: mm-m (1) noin mä kirjotan sen sulle (2) mm-m (.) haluaksä jatkaa sitä (1) nyt siinä lukee että autosi

L: autosi”

Videomateriaalista käy ilmi, että saduttajan kirjoittaessa lapsen tarinaa lapsen huomio kiinnittyi usein kaikkeen muuhun, paitsi saduttajan kirjoittamiseen tahi saduttajaan. Fyysinen ympäristö tarjosi lapselle häntä kiinnostavia uusia asioita, joihin hän ehti kiinnittää huomionsa taukojen aikana. Muutamissa sadutustilanteissa lapsen huomio oli täysin kiinnittynyt saduttajaan ja saduttajan kirjoittamiseen. Lapsi osoitti mielenkiintoa tulevaa tuotosta kohtaan ja lapsen toiminnasta näkyi hyvien vuorovaikutussuhteiden piirteitä.

Tässä sadutustilanteessa välittömästi lapsen oman sadun tuottamisen päätteeksi hän kiinnittää huomiota ympärillään oleviin objekteihin ja erityisesti tuoliin jolla hän alkaa kiemurrella.

”S: oke (.) voit alottaa

L: olipa kerran kalle (.) kallen äiti meni ostoksille sitte soita yks yks kahteen jos uuni palaa he he uuni syttyi palamaan sit hää soitti yks yks kahteen ja sitten öö (1) ku poliisi ja (.) poliisi ja ambulanssi ja paloauto oli saapunut ö (.) pikku- Kalle eiku Kalle huusi apua tulkaa nyt (2)

L: kauhee tää tuoli (2)

L: onks se sun kamera tommonen”

Lapset eivät olleet innostuneita korjaamaan tai muuttamaan juuri kertomaansa satua, vaikka heille annettiin siihen mahdollisuus ja tätä mahdollisuutta erikseen korostettiin. Suurin osa lapsista oli tyytyväisiä omiin tuotoksiinsa. Mahdolliset korjaukset eivät muuttaneet satua tai sen kulkua. Useissa sadutustilanteissa saduttaja varmisti vielä sadun päätyttyä, että satu on sadutettavan mielestä varmasti valmis. Tämä tapahtui kysymällä suoraan sadutettavalta onko satu ”hyvä”, ”valmis” tai ”ok”.

Tässä sadutuksessa sadutettava vastaa lyhyesti ja selkeästi saduttajan kysymykseen muutosmahdollisuudesta.

”S: okei (.) tää sun tarina menee niin olipa kerran

rossipyöräilijä hän ajoi ojaan sitten traktori tuli auttaan ja

loppu (1)

S: vähäks hyvä onks (.) se hyvä (.) tehäänkö muutoksia

L: joh ei”

Videomateriaalista on huomattavissa kuinka usean sadutustuokion päätyttyä lapset lähtivät nopeasti pois sadutuspaikalta. Sadutettavat eivät olleet välittömästi kiinnostuneita mitä sadulle tapahtuu tulevaisuudessa. Osa lapsista osoitti kiinnostusta myöhemmin omia satujaan kohtaan. Tämä tapahtui erityisesti vanhempien lasten sadutusten kohdalla. Toinen tutkijoista kirjoitti kaikkien lasten sadut omille papereille ja liitti niihin kuvat. Kaikki nämä sadut luettiin lapsille yhteisessä satutuokiassa. Tämän jälkeen lapset saivat liittää sadut osaksi kasvunkansioitaan. Satujen hyödyntäminen osana lapsille tuttua toimintaa sekä heidän että satujensa ollessa toiminnan keskiössä toi lapsille yhteenkuuluvuuden tunnetta ja lisäsi keskinäisten vuorovaikutusten toimivuutta.

8.2.3 Ikätason vaikutus vuorovaikutukseen sadutustilanteessa

Sadutustilanteissa oli eroavaisuuksia lasten ikätasojen mukaan. Vanhemmilla lapsilla sadutustilanteet olivat jouhevia ja nopeita. Sadun aloittamiseen ja kerrontaan ei juurikaan tarvittu saduttajan kannustusta ja apua. Sen sijaan pienemmillä lapsilla sadun kerronta vaati saduttajalta enemmän monipuolisempia keinoja toteuttaa sadutusta. Pienemmät kaipasivat rohkaisua ja avustusta sadun kerronnalle.

Tässä sadutustilanteessa sadutettava on 2-vuotias, mikä näkyy saduttajan suhtautumisessa sadutettavaan. Saduttaja toistaa ja varmistaa useaan kertaan sadutettavalta haluaako hän jatkaa satuaan.

”S: onko vielä jotain mitä sää haluat kertoa (2) kerro ihan mitä sä haluat Janita kirjottaa sen tähän sulle (2) vai oliko tässä sun satu oliko tässä Timin tarina

L: auto (.) Mimi ajaa prr prr prr prr prr (2)

prr (.) prr (.) prr (.) prr (.)

S: onko vielä jotain (2) oliko tässä tarina (.) vieläkö sää haluat jatkaa

L: auto (.) prr. prr (.) mihi prr prr

S: Nyt mä (.) Janita lukee tämän nyt sulle (.) tässä lukee autosi (.) autosi (.) autosa (.) autosa (.) auto Mimi ajaa (.) prr prr prr auto prr mihi(2) oliko siinä Timin satu (2) onko ”

Seuraavassa sadutustilanteessa sadutettava on 6-vuotias. Tämä näkyy saduttajan ja sadutettavan välisessä vähäisessä vuoropuhelussa. Saduttaja ei toista tai varmista sadutettavalta tämän toimia.

”S: eli voit alottaa

L: olipa kerran hirviö joka jahtasi ritaria öön (1) ja sitten ritari meni piiloon ja hirviö etti sitä joka puolelta ja sitten m-mm

L: ja sitten tulee tän jälkeen seuraava ja sitten ja sit hirviö löysi ritarin ja sitten ritari pelästy ja meni ja juoksi pakoon ja sitten hirviö sai sen kiinni. sen pituinen se

S: no niin eli olipa kerran hirviö joka jahtasi ritaria sitten ritari meni piiloon ja hirviö etti sitä joka puolelta ja sitten hirviö löysi ritarin ja sitten ritari pelästy ja juoksi pakoon ja sitten hirviö sai sen kiinni sen pituinen se onko hyvä (1)

L: o

S: noni”

8.3 Vuorovaikutukseen vaikuttavat tekijät saduttajan näkökulmasta

Kaikissa sadutustilanteissa näkyy saduttajan myönteinen suhtautuminen lasta kohtaan. Sadutusohjeistus annetaan lapselle lapsen kielellä. Erityinen huomio kiinnittyy saduttajan tapaan kommunikoida lapsen kanssa. Äänenpaino, -sävy ja -korkeus ovat suunnattu lapsen tarpeita vastaaviksi. Tämä näkyy videokuvaus-tutkimusmateriaalissamme siten, että saduttajan puhe on lapsenomaista, innostavaa ja monivivahteista. Sadutustilanteista näkyy myös saduttajan non-

verbaalisuus eli eleet ja ilmeet, jotka kertovat että hän on aidosti kiinnostunut lapsen sanoista.

Vuorovaikutukseen saduttajan ja sadutettavan välillä vaikuttavat saduttajan omat eleet, ilmeet, asento, katse sekä etäisyys sadutettavaan lapseen. Videomateriaalista käy ilmi, että saduttajan toimilla sadutustilanteissa on vaikutusta lapsen sadun tuottamiseen. Sadutustilanteissa, joissa saduttajan ja sadutettavan välinen etäisyys lyhenee, sadutettava haluaa pitää oman reviiirinsä siirtymällä kauemmaksi saduttajasta. Tällöin etäisyys saduttajan ja sadutettavan välillä muuttui vähemmän kuin puoli metriä. Sadutustilanteissa, joissa sadutettava oli iältään 4-7-vuotias, välimatka saduttajan ja sadutettavan välillä oli jo alkutilanteessa pidempi kuin tilanteissa joissa sadutettava oli iältään alle 3 vuotta. Tämä voi johtua siitä, että mitä vanhempi lapsi sitä enemmän hän haluaa hakea jo omaa reviiiriä. Nuorempi lapsi tarvitsee enemmän hoitajan tukea ja osoittaa tätä hakemalla läheisyyttä.

Kommunikointiin vaikuttaa myös fyysinen ympäristö, joka on valittu niin että saduttaja ja sadutettava ovat kahden kesken mahdollisimman rauhallisessa paikassa. Tämä mahdollistaa sen, että saduttaja pystyy antamaan jakamattoman huomionsa sadutettavalle lapselle. Sadutustilanteissa saduttaja on pyytänyt lasta istumaan viereensä samalle tasolle. Tämä tarkoittaa sitä, että sekä saduttaja että sadutettava istuivat samalla korkeudella lasten tuoleilla, mikä toi saduttajaa lähemmäksi lasta tuoden sadutustilanteeseen tasa-arvoisuutta.

Saduttajan asento oli suuntautunut lasta kohden niissä sadutustilanteissa, joissa saduttaja ja sadutettava istuivat rinnatusten. Osassa sadutustilanteita fyysinen ympäristö mahdollisti välimatkan ja asennon sopivaksi saduttajan ja sadutettavan välillä. Saduttajan istuessa pöydän ääressä hän oli jo puoliksi kääntynyt sadutettavaa kohtaan. Tällöin kyseessä oli puolipyöreän pöydän ääressä tapahtunut sadutustilanne. Mikäli saduttaja olisi istunut vastapäätä sadutettavaa, olisi asetelma saattanut vaikuttaa sadutettavasta liian hyökkävältä. Videomateriaalista käy ilmi myös saduttajan asennon muuttaminen sadutettavan liikkeessa.

Lapsen kertoessa satua on saduttaja keskittynyt kirjoittamiseen, mutta taukojen aikana saduttajan katse on intensiivisesti kiinnittynyt lapseen. Saduttajan katse ja katsekontaktin pitäminen kertovat mielenkiinnosta sadutettavan tuottamaa satua kohtaan. Tämä käy ilmi kaikista videokuvatuista sadutustilanteista. Saduttaja pyrkii katseellaan hakemaan lapsen katsetta aina silloin kun ei keskity lapsen tuottaman sadun kirjoittamiseen ja saduttaja hakee katsekontaktia vaikka lapsi ei siihen vastaisi. Saduttajan katseet ovat suunnattuja sekä pitkäkestoisia. Saduttajan katse ei ole tuijottamista vaan silmillä yritetään näyttää kannustamisen elkeitä. Katseella kannustaminen korostuu etenkin nuorempia lapsia sadutettaessa. Tällöin saduttaja käyttää sanallisen kannustamisen lisäksi mahdollisimman paljon ilmeitä rohkaistakseen sadutettavaa tuottamaan satua.

Videomateriaalilta voidaan huomata että saduttajat käyttävät monipuolisesti ilmeitä sadutustilanteissa. Ilmeet ovat kuitenkin osa saduttajan persoonaa, eivätkä ole liioiteltuja tai teennäisesti tehtyjä. Tutkimustilanteet luotiin mahdollisimman luonteviksi ja totuuden mukaisiksi. Jokaisessa sadutustilanteessa näkyy saduttajan positiivinen suhtautuminen sadutettavaan, mikä korostuu hymynä saduttajan kasvoilla. Lisäksi molemmat saduttajat osoittavat mielenkiintoa sadutettavaa kohtaan kohottamalla kulmakarvojaan. Tämä korostuu niissä tilanteissa, joissa saduttaja odottaa vastausta ja jatkoa sadulle sadutettavalta.

Kuvatuista sadutustilanteista korostuu eleiden merkitys vuorovaikutuksessa. Jokaisessa sadutustilanteessa saduttaja käyttää eleitä korostamaan sanomansa tai tekemänsä merkitystä, esimerkiksi osoittamalla sadutettavalle kirjoittamaansa tekstiä. Pään nyökkäämisellä saduttaja kertoo hyväksyvänsä sadutettavan kertoman ja viestittää ymmärtäneensä sadutettavaa. Saduttaja kallistelee päätään tahattomasti sadutettavan liikuttaessa omaa päätään tai kehoaan. Tällä tavoin molemmat osapuolet ovat osana vuorovaikutustapahtumaa sekä fyysisesti että henkisesti.

8.4 Sadutuksen käyttö Kanadassa opetustuokion jälkeen

Tarkoituksena oli, että Walden Day Care Centerin työntekijät käyttävät opettamaamme sadutusmenetelmää (story crafting) ja tämän jälkeen lähettävät sähköpostin välityksellä meille saamiaan tuloksia. Meistä riippumattomista syistä tiedonvälitys ei onnistunut suunnittelemallamme tavalla. Saimme kuitenkin tiedon siitä, että menetelmää on käytetty tuloksia saaden. Toivomme, että menetelmä juurtuu osaksi Walden Day Care Centerin varhaiskasvatuskulttuuria ja sana leviää myös muihin alueella toimiviin päiväkoteihin.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksestamme kävi ilmi, että Kanadassa ei ollut suomalaista story crafting -menetelmää. Sen sijaan Kanadassa oli käytössä story telling -menetelmä, jossa on samankaltaisia piirteitä kuin suomalaisessa menetelmässä. Suomessa tämä vastaisi kuvasadutusta. Kanadassa menetelmää käytettiin siten, että esimerkiksi lasta pyydettiin piirtämään kuva, josta lasta pyydettiin kertomaan jotain. Tämä kirjoitettiin ylös piirroksen yhteyteen. Menetelmä on hyvä, mutta sillä ei pyritä samoihin tarkoitukseen kuin suomalaisella perussadutusmenetelmällä. Tärkein eroavaisuus menetelmissä on vuorovaikutuksen ja aidon kiinnostumisen osoittaminen. Koska Kanadasta ei löytynyt suomalaista vastaavaa menetelmää, opetimme sen heille ja seurassimme pienimuotoisesti tuloksia. Kanadassa käytössä oleva menetelmä vastasi Suomessakin käytössä olevaa aihesadutusta. Näin ollen meidän ei tarvinnut tuoda Kanadasta mitään uutta Suomeen.

Vuorovaikutussuhteiden luomista tarkasteltaessa huomasimme, että menetelmien eroavaisuudet vaikuttivat tutkimustuloksiin. Suomalainen menetelmä edesauttaa vuorovaikutussuhteiden syntymistä, sillä sadutettavan ja saduttajan välille muodostuu menetelmän luonteesta johtuen kiinteämpi suhde. Sadutustapahtuma on itsessään tiivis, sillä sadutettava ja saduttaja ovat kahden kesken. Tämä mahdollistaa jo varhaisen vaiheen molemminpuolisen vuorovaikutussuhteen luomisen.

Tutkimusta tehdessämme huomasimme, että sadutus on oiva keino kuulla lasta etenkin, kun lapsi kohtaa elämässään ongelmia ja kriisitilanteita. Sadutus antaa lapselle mahdollisuuden kertoa mieltä painavista asioista, mutta mahdollistaa kuitenkin vapauden pitää rajat itsellään.

Suomessa sadutus on osana toimintakäytäntöjä, eikä lapsille ja aikuisille tarvinnut selittää tekemäänsä. Kanadassa käytännön uutuudesta johtuen epävarmuus näkyi sekä lapsissa että työnteekijöissä. Menetelmän luonteesta johtuen se ei kuitenkaan ollut negatiivinen kokemus vaan antoi käytännön kokemuksena rohkeutta toteuttaa perussadutusta täysin uudessa ympäristössä.

Jos tekisimme tutkimuksen uudelleen, kiinnittäisimme huomiota erityisesti aikataulutukseen ja mahdollisiin takapakkeihin, joita tutkimustyön edetessä olemme kohdanneet. Paremmalla suunnittelulla pystyttäisiin varautumaan siihen, että aikataulujen muuttumisesta huolimatta ne eivät haittaisi muun työn valmistumista. Vertailumaa Kanadassa olisimme voineet tehdä tutustumistyötä ennen varsinaisten sadutustapahtumien aloittamista, sillä luottamussuhteiden puuttuminen vaikutti selvästi sadutustapahtumaan. Lisäksi olisimme tarvinneet Kanadassa rauhallisemman tilan ulkopuolisten häiriötekijöiden pois sulkemiseksi. Toisaalta uusi tilanne sekä sadutettaville että saduttajille sekä uutta menetelmää opetteleville työntekijöille vaati isomman tilan ja pakollisen läsnäolon.

Tutkimussuunnitelmamme on muuttunut työn edetessä, tosin se on ominaista kvalitatiiviselle tutkimukselle. Tutkimussuunnitelmaa muokkasivat myös käytettävissä olevat resurssit ja voimavarat. Ilman ulkopuolista rahoitusta tehty tutkimustyö vaatii tutkijoilta tarpeeksi motivaatiota toteuttaa tutkimus.

10 POHDINTA

Pohdinta-osiossa käsittelemme tutkimuksessa esiin nousseita tutkimukseen liittyviä asioita. Kiinnitämme huomiota myös mahdollisiin jatkotutkimusaiheisiin.

Tutkimusongelmanamme oli sadutusmenetelmän käyttäminen osana vuorovaikutussuhteiden luomista varhaiskasvatusympäristöissä. Sadutuksella tarkoitimme nimenomaan Suomessa käytettävää story crafting -menetelmää, jonka pohjalta teimme vertailevan tutkimuksen. Halusimme selvittää menetelmän tunnettavuutta myös kansainvälisesti. Saimme tutkimusongelmaamme vastauksen, kun selvisi että Suomessa käytössä oleva story crafting -menetelmä on erilainen kuin Kanadassa Walden Day Care Centerissä käytössä oleva story telling -menetelmä. Saimme myös mahdollisuuden opettaa Suomessa käytettävää menetelmää Kanadassa.

Käytimme tutkimusmenetelmänä vertailevaa tutkimusta selvittäessämme eri maiden käytännöissä vallitsevia eroavaisuuksia. Mielestämme tutkimusmenetelmä oli toimiva ja tutkimustarkoitusta vastaava. Valitessamme menetelmää vaihtoehdot olivat rajoittuneet, koska halusimme selvittää nimenomaan kahden eri maan välistä eroa yhden menetelmän käyttämisessä. Jatkotutkimuksia ajatellen menetelmien tulisi olla suuntautuneita satujen sisällölliseen puoleen.

Tutkimuksemme lisäsi tietoa menetelmän tunnettavuuden puutteesta. Tutkimusta suunniteltaessa sekä toteutusvaiheessa teimme menetelmää mahdollisimman tutuksi sekä varhaiskasvatusympäristöissä että alaa tuntemattomien parissa. Lisäksi tutkimus antoi siivet vuorovaikutussuhteiden luomiselle, parantamiselle ja kehittämiselle sadutuksen avulla.

Voidaan olettaa, että tulokset ovat yleistettävissä ja siirrettävissä. Kansainvälisesti suomalainen story crafting -menetelmä ei ole vielä tunnettu ja kehitetty lukuun ottamatta muutamia kansainvälisiä yhteistyökumppaneita. Tutkimuksessamme emme ottaneet näitä yhteistyökumppaneita huomioon, vaan teimme oman tutkimuskatsauksemme.

Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää teoriassa siten, että niistä saadaan uutta materiaalia sadutuksen levinneisyydestä. Lisäksi tutkimus antaa lisätietoa vuorovaikutussuhteiden luomiseen sadutuksen avulla. Tutkimuksesta saatuja tietoja voidaan ottaa käytäntöön hyödyksi. Esimerkiksi Kanadassa yksi päiväkotito on saanut uuden menetelmän, jota voi käyttää lasten ja aikuisten vuorovaikutussuhteiden luomisessa hyödyksi.

Tutkimuksemme on pienen mittakaavan selvitys, joka on helposti laajennettavissa esimerkiksi ottamalla kohdemaassa enemmän päiväkoteja tutkimuksen kohteiksi. Tutkimuksen voisi myös toistaa toisessa maassa ja näin ollen verrata uuden menetelmän juurruttamista eri varhaiskasvatusympäristöissä. Lisäksi tutkimusta pystyy jatkamaan esimerkiksi tekemällä seuranta-ajanjaksolla pidemmällä aikajaksolla kohdemaahan. Jatkotutkimukset vaativat kuitenkin resursseja, aikaa, halua ja ennen kaikkea mielenkiintoa aiheeseen. Tutkimusta voi muokata myös tutkimalla satujen sisällöllisyyttä.

LÄHTEET

- Anttila, Eronen, Kallio, Kanninen, Kauppinen, Paavilainen & Salo. (2005). *Persoonaa 2 kehityspsykologia*. 3 painos. Helsinki. Edita Prima Oy.
- Arvola Pirjo & Mäki Silja. (2009). Lapsi tarvitsee juuret voidakseen kasvaa. Teoksessa: *Tarina tukee lasta: Opas lasten ja nuorten kirjallisuusterapiaan 2*, 20-28. Toimittaneet Pirjo Arvola ja Silja Mäki. WS Bookwell Oy. Porvoo.
- Bergström, Matti. (1998). Musiikki, taide ja lapset. Teoksessa: *Kuuntelun aika*, 115-116. Toimittaneet: Alho Eve, Hautsalo Hilikka, Perkiö Soili. 3. painos. WSOY.
- Cheng, Pang Guek & Barlas, Robert. (1992). *Culture shock! Canada*. Singapore. Times Editions Pte Ltd.
- Coffey, Mary-Lou. (2010). Haastattelu. 18.6.2010.
- Dunderfelt Tony. (1997). *Elämänkaaripsykologia*. Helsinki. WSOY.
- Grönfors, Matti. (1982). *Kvalitatiiviset kenttätutkimusmenetelmät*. Porvoo. WSOY.
- Helkama, Klaus, Liebkind, Karmela & Myllyniemi, Rauni. (2007). *Johdatus sosiaalipsykologiaan*. 3.-7. painos. Helsinki. Edita Prima Oy.
- Henriksson, Markku. (2006). *Kanada - vaahteranlehden maa*. Tampere. Tammer-Paino.
- Himberg, Lea & Jauhiainen, Riitta. (2004). *Suhteita: Minä, me ja muut*. 1.-5. painos. Porvoo. WS Bookwell Oy.
- Himberg, Lea, Laakso, Juhani, Niemi, Pekka, Näätänen, Risto & Peltola Ritva. (2004). *Toimiva ihminen*. 1-7 p. Porvoo. WS Bookwell Oy.
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula. (2009). *Tutki ja kirjoita*. 15p. Hämeenlinna. Kariston kirjapaino Oy.
- Jyväskylän Yliopisto. (2010). Kurssi- ja oppimateriaalipolku Koppa. [online] [Viitattu 25.10.2010] Saatavilla www-muodossa: <URL: <https://webapps.jyu.fi/koppa/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/vertaileva-tutkimus>>.
- Kalakoski, Kallio, Laarni, Oksala, Paavilainen & Penttilä. (2002). *Persoonaa, kognitiivinen psykologia*. Helsinki. Edita Prima Oy.
- Karjalainen, Sirkka & Kukkonen, Pirjo. (2007). *Psykologista käyttötietoa*. 1-2.p. Helsinki. Edita Prima Oy.

Karlsson, Liisa. (2000). Lapsille puheenvuoro - Ammattikäytännön perinteet murroksessa. Helsinki: STAKES ja Helsingin yliopiston kasvatuspsykologian tutkimusyksikkö.

Karlsson, Liisa. (2003). Sadutus – Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. Juva. WS Bookwell Oy.

Katajamäki, Johanna. (1999). Pro- gradu-tutkielma. Jyväskylän Yliopisto. [Online] [Viitattu 18.10.2010] Saatavilla www-muodossa: <URL: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/10928/1745.pdf?sequence=1>>

L 36/1973 Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973.

L 417/2007 Lastensuojelulaki 13.4.2007.

L 812/2000 Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000.

Lahikainen, Anja Riitta & Pirttilä-Backman Anna-Maija. (2001) Sosiaalipsykologian perusteet. Keuruu.

Luoma, Pentti. 2006. Kvalitatiivinen vertaileva analyysi(QCA). [online] Päivitetty 23.11.2006. [Viitattu 4.10.2010] Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://wwwedu.oulu.fi/sos/kva496.htm>>.

Niemi, Hannele. (2010). Lapsi kaipaa sadun turvaa, 38-39. Käsikädessä 1/2010.

Niiranen, Mari & Nupponen Anne-Maria. Suomiopas. [online] Päivitetty 5.4. 2001.[viitattu 31.8. 2010] Saatavilla www-muodossa: <URL:<http://http://cc.joensuu.fi/~anuppone/index.html>>.

Niskakangas, Tuomas. (2010) Newsweek rankkasi Suomen maailman parhaaksi maaksi. [online] Päivitetty 16.8.2010. [viitattu 15.9.2010] Saatavilla www-muodossa:<URL:<http://www.hs.fi/ulkomaat/artikkeli/Newsweek+rankkasi+Suomen+maailman+parhaaksi+maaksi/1135259387017>>.

Nuolijärvi, Pirkko. (2009). Suomen kieli elää, kun sitä käytetään. Teoksessa: Mitä Suomi on? Keskustelua Suomesta ja suomalaisuudesta, 79–80. Toimittanut Isokangas Antti. Art Print Oy. [online]. Päivitetty 6.3.2009. [viitattu 15.9.2010] Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://www.mitasuomion.fi/fin/Paivanmielipide/Suomen-kieli-elaa-kun-sita-kaytetaan>>.

Nyman, Ahti. (2009). Luento. Tutkimustoiminnan perusteet. Vaasa.

PISA, Programme for International Students Assessment. (2010). OECD:n PISA-tutkimus. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [online] Päivitetty 10.4. 2010. [Viitattu 15.9.2010]Saatavilla www-muodossa: <URL:<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/pisa-tutkimus/?lang=fi>>.

Puusniekka, Anna & Saaranen-Kauppinen, Anita. 2006a. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [Online]. Päivitetty 10.4.2010. [Viitattu 4.10.2010] Saatavilla www- muodossa: <URL: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>>.

Puusniekka, Anna & Saaranen-Kauppinen, Anita. 2006b. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [Online]. Päivitetty 10.4.2010. [Viitattu 18.10.2010] Saatavilla www- muodossa: <URL: http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2_1.html>.

Riihelä, Monika. (2005). ”Kerro mulle satu”- lapset kertovat. Teoksessa: Tahdon sanoa. Kirjoituksia kielen ja perinteen voimasta, 119-120. Toimittaneet Sirpa Huttunen ja Pirkko Nuolijärvi. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Helsinki.

Ruohonen, Tarja. (2009). Sadun salaiset kasvatavoimat steinerpedagogiikan valossa. Teoksessa: Tarina tukee lasta: Opas lasten ja nuorten kirjallisuusterapiaan 2, 163. Toimittaneet Pirjo Arvola ja Silja Mäki. WS Bookwell Oy. Porvoo.

Salo-Gunst, Leena & Vilkkö-Riihelä, Anneli. (2005). Psykologian abiopas. 1.- 2. p. Porvoo. WSOY.

Sinkkonen, Jari. (2008). Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. Juva. WS Bookwell Oy.

Sintonen, Teppo. (1999) Etninen identiteetti ja narratiivisuus - Kanadan suomalaiset miehet elämänsä kertojina. Jyväskylä. Jyväskylän yliopistopaino.

Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Arvot, arki, elämä, etiikka. (2005). Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Ammattieettinen lautakunta. Helsinki. [Online]. [Viitattu 5.10.2010] Saatavilla www-muodossa: <URL: http://www.talentia.fi/files/1649_Etiikkaopas2005.pdf>.

STAKES. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. (2005). Saarijärvi.

Tast, Eeva. (2003). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet tausta-aineisto. STAKES.

The Daily Ape Show: Anti Mobile Phone. (2010). YLE TV 1. Esitetty 31.8.2010.

The Daily Ape Show: Superior Education. (2010). YLE TV 1. Esitetty 31.8.2010.

Annette Kronman
Palosaaren päiväkoti
Perämiehenkatu 20
65200 Vaasa

11.5.2010

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Opiskelen Vaasan ammattikorkeakoulussa sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa koulutusohjelmassa (sosionomi 210 op). Opintoihini kuuluu opinnäytetyö (20 op).

Opinnäytetyöni aihe on: Sadutus täällä ja muualla , ja kohderyhmänä ovat: lapset

Opinnäytetyön ohjaajana toimii lehtori Ahti Nyman, puh 0400 113 959, e-mail: ahti.nyman@puv.fi, postiosoite Ahti Nyman, Sosiaaliala, Wolffintie 30, 65100 Vaasa.

Pyydän kohteliaimmin lupaa saada suorittaa opinnäytetyöhöni liittyvä tiedonkeruu organisaationne Lillukat-ryhmässä. Aineisto kerätään niin että vastaajat pysyvät anonyymeinä, ja kerätty aineisto tulee ainoastaan tutkijan käyttöön tätä tutkimusta varten. Tutkimuksen valmistuttua kerätty aineisto hävitetään. Tutkimusraportti toimitetaan organisaatioonne tutkimuksen valmistuttua.

Janita Hernesniemi
Ahventie 24 O 157
65200 Vaasa

puh 044-2662591

Liitteet: tutkimussuunnitelma

Tutkimuslupa myönnetty

Tutkimuslupa evätty

Päivämäärä

24.5.2010

Allekirjoitus:

Annette Kronman

Satu Kokkonen

12.4.2010

Iittalan varhaiskasvatuskeskus

Nordstetintie 2

14500 Iittala

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Opiskelen Vaasan ammattikorkeakoulussa sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa koulutusohjelmassa (sosionomi 210 op). Opintoihini kuuluu opinnäytetyö (20 op).

Opinnäytetyöni aihe on: Sadutus täällä ja muualla, ja kohderyhmänä ovat: lapset.

Opinnäytetyön ohjaajana toimii lehtori Ahti Nyman, puh 0400 113 959, e-mail: ahti.nyman@puv.fi, postiosoite Ahti Nyman, Sosiaaliala, Wolffintie 30, 65100 Vaasa

Pyydän kohteliaimmin lupaa saada suorittaa opinnäytetyöhöni liittyvä tiedonkeruu organisaatioinne Pääskyt esikouluryhmästä. Aineisto kerätään niin että vastaajat pysyvät anonyminä, ja kerätty aineisto tulee ainoastaan tutkijan käyttöön tätä tutkimusta varten. Tutkimuksen valmistuttua kerätty aineisto hävitetään. Tutkimusraportti toimitetaan organisaatioonne tutkimuksen valmistuttua.

Laura Hurjanen (puh. 050 553 9023)

Kutilantie 198

14500 Iittala

Liitteet: tutkimussuunnitelma

Tutkimuslupa myönnetty Tutkimuslupa eväetty

Päivämäärä 13.4.2010

Allekirjoitus:

The research plan briefly

by Janita Hernesniemi and Laura Hurjanen

The research problem and hypothesis

The research problem is story-crafting methods and how to use them in early childhood education in Finland and in Canada. To solve this problem we are observing the practices of Finnish and Canadian day-care centers to use story-crafting in early childhood education.

The vital terms are story-crafting, early childhood education, culture, and early childhood education culture. The story-crafting is a method that is used so that children, juvenile, and adults can work their thoughts into stories. In story-crafting a child or group of children are asked to tell a story of their own. An adult listens to this, and writes it down word for word. Above all, the story-crafting is a method that leads to exchanged activity culture, so that also children and juvenile are listened.

Early childhood education is educational interaction happening in different environments of young children. Its aim is to promote children's stable growth, development, and learning.

Culture means usually the entirety of intellectual and substantial achievement of society or the whole human race. The intellectual culture transfers and remains by means of communication and learning – the intellectual culture has also direct or indirect role for creating substantial culture.

Early childhood education culture is combining the early childhood education and culture. The early childhood education culture appears for example in methods that day-care centers use to accomplish the early childhood education.

The research methods and collecting the material

The research is accomplished by observing and documenting the story-crafting method in Finland and in Canada.

We are going to find out if there already exists a story-crafting method or similar to that in Canada. If there isn't, we will teach the Finnish story-crafting method in Canadian day-care center, and then observe its completion on the spot right after the teaching moment. In addition, after few days or weeks, we are going to observe by recording on audiotape or videotape how the story-crafting is used.

In Finland we get to know the custom of Finnish day-care center to use the story-crafting method. We will also record the Finnish method. In case there is a method in Canada that is similar to story-crafting, we will learn it and carry forward the expert knowledge to Finland.

Mary Lou Coffey
Walden Day Care Center

10.5.2010

The research permission application

We are studying social services in Vaasa University of Applied Sciences in Finland. A thesis is included in our studies.

The title of our thesis is *Story-Crafting Here And There* and the target group is children.

The mentor of our thesis is lecturer Ahti Nyman, e-mail ahti.nyman@puv.fi, postal address Ahti Nyman, Sosiaaliala, Wolffintie 30, 65100 Vaasa.

We are asking politely a permission to collect the information concerning our thesis in Walden Day Care Center. The material is collected so that respondents remain anonymous, and the collected material is available only to the researchers of this thesis. After the thesis is done, the collected material will be destroyed. The report of our research will be delivered to your organization after the thesis is done.

Janita Hernesniemi
Ahventie 24 O 157
65200 Vaasa
e-mail mustikka88@hotmail.com

Laura Hurjanen
Ahventie 29-31 B
65200 Vaasa
e-mail e0700579@puv.fi

re 18/2010

I give permission for the above students
to collect the info they require for

Walden Day Care.

M. Coffey, Ex-Director / Walden Day Care

LIITE 4

Hei,

Opiskelen Vaasan ammattikorkeakoulussa ja opintoihini kuuluu opinnäytetyö. Teen opinnäytetyön yhdessä luokkatoverini Janita Hernesniemen kanssa ja aiheenamme on Sadutus täällä ja muualla.

Tutkimuksemme toteutetaan nauhoittamalla sadutustilanteita Suomessa sekä Kanadassa.

Pyydänkin nyt kohteliaimmin lupaa nauhoittaa lapsesi sadutustuokiota tutkimusaineistokseni.

Aineisto kerätään niin, että vastaajat pysyvät anonyymeinä ja kerätty aineisto tulee ainoastaan tutkijoiden käyttöön tätä tutkimusta varten. Tutkimuksen valmistuttua kerätty aineisto hävitetään.

Ystävällisin terveisin Pääskyjen sosionomiopiskelija Laura Hurjanen

Annan luvan

En anna lupaa

Allekirjoitus

Hei,

Opiskelen Vaasan ammattikorkeakoulussa ja opintoihini kuuluu opinnäytetyö. Teen opinnäytetyön yhdessä luokkatoverini Laura Hurjasen kanssa ja aiheenamme on Sadutus täällä ja muualla.

Tutkimuksemme toteutetaan nauhoittamalla sadutustilanteita Suomessa sekä Kanadassa.

Pyydänkin nyt kohteliaimmin lupaa nauhoittaa lapsesi sadutustuokiota tutkimusaineistokseni.

Aineisto kerätään niin, että vastaajat pysyvät anonyymeinä ja kerätty aineisto tulee ainoastaan tutkijoiden käyttöön tätä tutkimusta varten. Tutkimuksen valmistuttua kerätty aineisto hävitetään.

Ystävällisin terveisin Lillukoiden sosionomiopiskelija Janita Hernesniemi

Annan luvan

En anna lupaa

Allekirjoitus